

BİZİM ŞEHİR

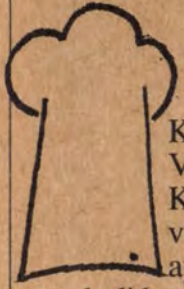
HABERLERİ

Yıl: 4 Sayı: 36 Eylül 1992

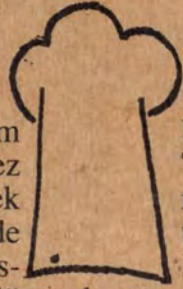
FİYATI 10.000.- TL (KDV Dahil)

Dev yemek kongresi

Dördüncü Uluslararası Yiyecek ve Yemek Kongresi 3-6 Eylül arasında İstanbul'da yapılıyor

Konya Kültür & Turizm Vakfı tarafından üç kez Konya'da düzenlenen yiyecek ve yemek kongresi bu kez de aynı dernek tarafından İstanbul'da düzenleniyor. Ülkemizin ünlü yemek yazarlarından *Tuğrul Şavkay* ve arkadaşları *Haluk Mutlu* ile *Leyla Akçağlılar*'ın koordinasyon kurulunu oluşturduğu kongreye otuz yedi ya-

bancı ve yirminin üzerinde Türk katılıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile devlete ait tanıtma kuruluşlarının bir lira katkısı olamadan hazırlanan organizasyonu çeşitli özel kuruluş ve kişiler maddi ve manevi olarak destekliyorlar. Kongre ile ilgili geniş haberimiz Cüneyt Ayrallı'nın "KIRIK TABAK" köşesinde.

İstanbul 2000 olacak mı?

KH Yorum Merkezi

2000 yılı Yaz Olimpiyatları'nın kentimizde düzenleneceğini düşünmek hepimize keyif veren bir şey. Gerçekten de İstanbul doğal ve tarihi güzellikleriyle böyle büyük organizasyon için çok cazip bir kent. Spor tesislerindeki eksiklikler kısa zamanda giderilebilir. Yapılması gerekenin Olimpiyat Köyü dışında kalacak sporcu olmayan ziyaretçiler için yeterli sayıda otel ve yatak olduğu da bir gerçek. Böyle bir organizasyon üstlenildiğinde en büyük sorun kent içi ulaşım olacak. Ancak, fikrimizce deniz yolu akılcıca kullanılırsa bu sorunun da üstesinden gelinir. Gönümüz, sekiz yıl sonraki Olimpiyat heyecanını kentimizde yaşamak istiyor.

BAŞYAZI

Yeni Gözlükler...

Ulusal basınımıza baktığımız zaman, sözlü, yazılı ile sansürsüz seçim sath-ı mailindeyiz ve merakla bekliyoruz Bush efendi mi yoksa falanca beyefendi mi başkan olacak diye... Diğer konularda da öyle; bir tek gözlüğümüz var o da BATI GÖZLÜĞÜ. Herşeye bu gözlükle bakıyor, herşeyi bu gözlükle değerlendiriyoruz, tüm yaptıklarımızı buna göre düzenlediğimiz bir yana, tüm gelecek planlarımızı da bu anlayışa göre hesaplıyoruz. Oysa dünya yalnızca batıya doğru gitmiyor, doğuda ve güneyde olup biten pek çok şey var. Afrika kıtası başlıbaşına bir pazar ve hammadde deposu olarak durup dururken gözümlüğün önünde, biz bu hammaddeyi ve pazarı batıya rüşvet vererek kullanabiliyoruz. Etkin ilişkiler kurmuyoruz bu yarışta dünyanın. Uzak Doğu'ya yönelmiş, seksenli yıllarda başlayan bir atak vardı; üst düzey devlet yönetimi çeşitli ziyaretler yaptı, ilişkilerin temellerini attı. Ancak dünyanın birkaç önemli ticaret merkezinden birisi olan Hong Kong'ta, şimdilerde Türkiye'ye ilişkin iki iz var: Bir ünlü Peninsula Oteli'nde kalan ünlüler listesinde Cumhurbaşkanı T. Özal'ın adı, diğeri de Şişe Cam'ın kurduğu büro. Oysa bütün dünya, bankaları, ticari kuruluşları ve herşeyiyle diğer dünyalarla ilişkilerini kurmuş bile.

BİZİM ŞEHİR HABERLERİ
DEVAMI ONSEKİZDE

**BU
SAYIDA**

Demir ÖZLÜ

Yolculuk Edebiyatı ve Nostalji

English Summary

Cahit KAYRA

Jak DELEON

TUFCAMERA

Tufan

AKSOY

**Seyhan
Soylu**

EDİTÖRE GÖRE

Çıplak ve beyaz ya da oyunun sonu

Beyaz ve çıplak sayfaların da bir yararı olmadı ne yazık ki...
Satış raporları geldiler, gittiler, sonuçlar hep aynı, hep aynı...
Demek ki dedim kendi kendime: "yararı yok, ne halt edersek edelim, ne zarfı değiştirsek olacak bu iş, ne de mazrufu..."
Şimden geru, biz yine bildiğimizi okuyacağız. Beyaz kapak artık yok. Göz-lüklü okuyucuları istedikleri kadar eleştirsinler, kapak kraft kağıdı olacak.
Bundan sonra yeni bir kapak rengi gelirse Editör bunu kabul et-meyecek, o da kesin.

Terbiyesizliğin dozu hep aynı mı kalmalı? Doğrusu pek bilemiyorum, aslında biraz daha atturalım diyorum da; bizim yoldaş razı gelecek midir?
Emin değilim şimdilik.

Artık kimseye "katkı yapın" çağrısında bulunmayacağım. Zaten, katkıda bu-lunmayı kafaya koyanlar, yalvarıp yakartmaya gerek görmeden somutlaştırp önümüze sürdüler bugüne kadar. Şu saatten itibaren de yazısını, fotosunu yol-layan yollar, ben de kesip biçmeden bir sayfaya yerleştirim. O kadar...

Öyle; "Amman effendim, bu ayki yazınızı lütfetmediniz. Acep hanidir, gö-zümüz yollarda kalmıştır" günleri geçmişte kaldı benim için.

Biz hem "serbest kürsü" rolünde, ortalık yerde etek savurup oynayacağız, şim-şek yıldırım ne varsa muhalifler bizim tepemize boşaltacak, eline geçirdi mi sopa bile atacak, hem de katkı için yalvar yakar olacağız, ayrıca da "yazımı eksik bastın, i harfinin noktası eksik idi, r'nin de ucu kırık idi, öyleyse ben de artık yazı yollamıycam işte" teranelerine muhatap duracağız.

Yağma Hasan'ın Börek Günleri sona ermiştir efendim. Bilgilerinizi rica ede-rim. İsteyen hemen belirtsin; kendi yazısını kendi düzeltmeyi yeğliyorsa, er-tesi gün geri gelmek kaydı ile dizgi provasını fakslarız. Yoksa bizim im-kanlarımız bu kadar, buraya kadar. Ben bu saatte matbaacı ya da dizgiçi eğitemem.

Gelen yazılar mutlaka kentle ve özellikle İstanbul ile ilgili olmalıdır.

Gelen yazılar, resimler, desenler, karikatürler v.s. tercihan başka yerde ya-yımlanmamış olmalıdır.

Eğer bize de yayımlatmakta ısrarlıysanız, daha önce yer aldığı yayımla ilgili bilgileri mutlaka bildiriniz.

İstenildiği kadar uzun olabilirler. Bu durumda, tefrika edilmek her zaman ola-sılıklar arasında bulunacaktır.

Yararlanılan kaynaklar belirtilmelidir.

Bizden alıntı yapanlar bizim gazetenin ismini vermelidir.

Gelen ürünün yayımlanması konusunda hiçbir taahhütte bulunmuyorum.

İster olumlu, ister olumsuz olsun, bizi eleştiren yazılar yukarıdaki kuralın her zaman dışında kalırlar.

Döküman göndererek bize katkıda bulunana, biz de dökümanını yayımlayarak katkıda bulunuyoruz. Kimse kimseye lütfu yapmıyor, yanlış anlama olmasın!

Birinci sayıyı çıkarırken, biz iki adam, sonraki sayıların bütün yazılarını yaz-mayı da göze almıştık, çok iyi hatırlıyorum.

Bizim için önemli olan; İstanbul'un böyle bir gazetesinin bulunmasıdır.

Hedefimiz "günlük gazete" olmaktır.

Hepimiz ekmeğimizi bambaşka yollardan kazanıyoruz. Bu gazete zaten para kazanmıyor ya; kazansa bile hiçbirimiz için o açıdan bir alternatif oluş-turamaz!

Ne siyasal iktidarların ne de İstanbul Belediyeleri'nin "adamı" olduk bugüne kadar.

"Kronik muhalif" ise hiç olmadık!

Yalnızca "Gerçek İstanbullu" olmanın sırlarına erişmek için çalıştık.
İnanmayanlara ispat etmek üzere dil dökme zorunluluğunu ise hiç mi hiç duy-muyorum.

Aleyhde ya da lehde eleştiri yapmayı arzu eden varsa idarehaneye gelsin, ad-resimiz belli, bütün sayılar emrine amadedir. İnceleyip kararını verir.

Bu gazetenin katkınız karşılığında size sunmak üzere ken-disinden başka hiçbir varlığı yoktur, bu da böyle biline...

ETEKTAŞI

Jak Deleon' dan kamuoyuna

AKUEH Derneği'nin 9-15 Tem-nüz 1992 tarihli ve 53 nu-maralı sayısında "Arşivdesen Jak" başlığı altında yer alan ya-zıda (sayfa 36-40), kamuoyunu yanıltıcı söylentilere ve id-dialara yer verilmektedir. Aşa-ğıdaki hususların bilinmesinde yarar vardır:

1. Atatürk Kitablığındaki eski İstanbul kart-postallarını sorumlu ve görevli memurların gö-zetiminde inceledim. Numara sırası bozulmasın diye kutularından bile çıkarmadığım bu kart-postalları memurlara eksiksiz olarak teslim ettim.

2. Pera Palas Otel'i'nin arşivi, Pera Palas adlı ki-tabımı yazdığım sıralarda bana Sayın Hasan Süzer (Yönetim Kurulu Başkanı) ve Sayın Cevat Bayındır (Arşiv ve Yazışmalar Müdürü) ta-rafından listeyle ve imza karşılığı teslim edilmiş, kitap sonuçlanınca da (yine listeyle ve imza kar-şılığı) yukarıda adı geçen kişiler tarafından ek-siksiz olarak teslim alınmıştır. Pera Palas Otel'i'nin arşivine birçok kitap, fotoğraf ve belge bağışladığım da gerçekler arasındadır.

3. Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi'nden ödünç alıp da zamamında iade etmediğim tek kitap bile yoktur. Bu gerçek, kütüphanenin bilgisayar ka-yıtlarıyla sabittir. Boğaziçi Üniversitesi Kü-tüphanesi'ne son üç yılda yaklaşık 500 (beşyüz) adet kitap bağışladığımı da eklemek zorundayım.

4. Cumhuriyet Gazetesi'ne yazı yazdığım yıl-larda, arşivden aldığım her belgeyi en kısa sürede geri verdiğime arşiv çalışanları taniktir. Ayrıca, kişisel koleksiyonumdan gazeteye verdiğim fo-tograflar, bugün hâlâ Cumhuriyet arşivinde bu-lunmaktadır.

5. Eski İstanbul kartpostallarımı (elden ya da mü-zayede kanahıyla) kimden ve nereden satın 'al-dığımı açıklamaktan hiçbir zaman kaçınmadım: Ziya Gönenç (Tünel), Salih Kuyuş (Galatasaray), Sabahattin Topşahin (Kadıköy), Yaşar Temiz (Ni-şantaşı), Ziya Ağaoğlu (Nişantaşı), İsa Akbaş (Nişantaşı), Yusuf Levent (Yüksekkaldırım), Metin Erüreten (Galatasaray), Beyazıt Mey-dan'ındaki, Ortaköy'deki ve Kadıköy'deki seyyar yer tezgahlarından da kartpostal satın aldım. "Her dükkana gelişinde birkaç kartpostalım gi-diyor" şeklindeki sözleri nedeniyse sahaf Ziya Gönenç'i yasalar önünde hesap vermeye çağırma hakkımı ayrıca saklı tutmaktayım.

6. Behzat Üsdiken, "Beyoğlu'nda Beyaz Ruslar" kitabımın tek kaynağının "Spasibo" başlıklı der-leme olduğunu, bu nedenle kitabın "Spas-sibo"nun çevirisine dönüştüğünü söylüyor. Kitabı okumuş olsaydı, diğer kaynakların 1927 yılında Rusça ve Fransızca olarak yayımlanan "Bo-ğaziçi'nde Ruslar" adlı kitap, Türkçe, İngilizce ve Fransızca gazete ve dergi arşivleri (1920-1950), İstanbul Aya Pandeileimon-Aya Andrea-Aya Elia Ortodoks Kiliseleri Cemaati Fukaraperver Cemiyeti'nin (1954-1973) ve P.A.E. Fukaraperver Derneği'nin (1923'den günümüze) kayıt def-terleri, dosyaları ve tutanakları, 1920'deki Beyaz Rus göçüyle 1930'ların ve 1940'ların İstanbul gerçeğini yaşayanların kişisel tanıklıkları ve İs-tanbul'a ilk gelen Beyaz Ruslar'dan büyük yen-gem Natasha'nın anıları olduğunu görürdüy.

7. Vefa Zat'ın "Uluslararası Kokteyller" (DER Ya-yımları 1990) kitabıyla benim "Barlar" (CEP Ya-yımları 1989) kitabımın aynı olduğu iddiası en azından tuhaftır: Tarihlerinden de görüldüğü gibi, benim "Barlar" kitabımın ilk baskısı Vefa Zat'ın kitabından bir yıl önce yapılmıştır. Kaldı ki, "Kokteyl" kitabı yalnızca içki reçeteleri içe-rmektedir, "Barlar"daysa İstanbul'un çeşitli bar-larının atmosferleri ve bulundukları semtlerin ta-rihçeleri anlatılmaktadır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

Doç. Dr. Jak DELEON

ÇÖP DEMOKRASİ SAĞLIK

İstanbul'da birbirine karıştı

Birçok belediye ile birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde de baş-layan grevler yüzünden, ya-sıcağının bastırıldığı günlerde İs-tanbul, yoğun bir pislik ve çöp kokusu ile tanıştı. Belediyenin çe-şitli yayınlarına ve afişlerine ra-ğmen, halkın büyük bir bölümü çöplerini ge-rektiği gibi toplamadı. Kimileri kendi çöplerini uzaklara göndermeyi başarabilirken, kimileri bulunduğu yerde yakmayı yeğledi ve şehir için-de tehlikelere neden oldu. İshali hastanelere yakalananların sayıları arttı. Şehri karasinek ve sıvrisinek bastı. Daha pek çok zararlar geldi halk sağlığına ve şehrin genel düzenine. Ama demokrasi olduğu için greve karşı çıkmadı.

Grev kararı alan sendika bu hakkını kullanırken "enflasyonist düşen insanlardan beklenen özveri nedir" sorularına bir cevap da vermedi. Halk sağlığını yakından ilgilendiren konularda grev nasıl uygulanır. Bu soruyu da ne grev ka-rarına evet diyenler, ne de grev kararını alanlar sordu kendilerine!

Şimdi günün gelecek ve seçim meydanlarına do-luşacaktır. Bir kısmı demokrasiyi nasıl işler hale getirdiğiyle övünecek, diğerleri de halkı nasıl hasta ettiklerini anlatacaklar grevçilerin. Ama sonuçta olan yine bize olacak: Sarılık, yeba, diyare, kolera, ölümler... Bakarsınız sıtına salgını bile başlatır eski günleri hatırlarız... Tando ve ceza biliyorsa onu versin sizin gibi ka-talara! Siz işleyemezsiniz insanlarsınız!

YORUM

Seyhan SOYLU

Vah gidi İstanbul'um vah... Sorunları gölün ortasına düşen bir taşın dal-gaları gibi, gittikçe büyüyor, büyüyor, büyüyor... Hem de hiç kay-bolmamacasına...

Hollandalılar, "Dünyayı Allah yarattı, Hollanda'yı Hollandalı" derlerken, denizi doldurup, kazandıkları topraklardan bahsediyorlardı kuşkusuz. Hadi biz de yeni bir "atasözü" yaratalım kendimize: "Dünyadaki dağları Allah yarattı, İstanbul'dakilerini İstanbullu"...

Sözü daha fazla uzatmadan sadede gelelim dilerseniz. Evet, yedi te-peli kentimizi 7 bin tepeli hale getiren çöp dağlarından sözettığımızı sanırsız çoktan anlamışsınızdır.

Var mıydı kimsenin hakkı bu dünyanın en güzel şehri bu hallere düşürmeye... Ne yapıyorlar bu sorunu yaratırlar biliyor musunuz? El ...yle gerdeğe giriyorlar. Becerilenler de gerçek İstanbullu'lar olu-yor değişmez yazgıyla. Çok merak ediyorum; bu işte sorumlu olan-lar içinde, belediye başkanından, sendika liderlerine, işçi tem-silcisinden çöpcüsüne, içlerinde kaç gerçek İstanbullu var acaba? Ben bu satırlarımda şu haklı, bu haksız gibi haddim olmayan yo-rumlara girmek istemiyorum. Ama bu başıboşluğa isyan etmeyi, her İstanbullu gibi hakkım ve haddim olarak görüyorum. Ve biliyorum ki, hep yanlış politikaların sonucunda bu günlere geldik. Bu güne

DEVAMI ONSEKİZDE

Orhan Duru

KÖŞEBAŞI

İnsan Denizi

Sezer uzakta, bir deniz kıyısında. Ben de yanına gittim, kısa bir süre için koparak, bu dev kent, Constantybloodypolis'ten.

Orada, o uzak deniz kıyısında çok güzel ve mutlu günler geçirdim. Deniz bir akvaryum gibi saydam, gökyüzü buzlu cam gibi. Karşıda Oniki Adalar, adsız adalar, Anadolu'nun girintili çıkıntılı kıyıları, kaleler, burçlar, kaya mezarları, yazıtlar, yaylalar, uzak bir gezegendeymiş gibi doğa görüntüleri, bodur ve kurak ağaçlar, geçmişe ve geleceğe yolculuk, sessizlik ve huzur. Doğa'ya uyum sağlamak güç. Helikoptere benzeyen böcekler uçuşuyor. Sivrisinekler sokuyor. Ama olsun.

Tembellik içinde dinlence. Canım sıkıldığında şöylece ve ardından gel-sin eğlence.

Ama uzakta İstanbul denilen bir mık-natis var yeryüzü yuvarlağının bir yerinde. Bir çekim merkezi. Bir kutup. Neredyse 10 milyon insanı toplamış bir yerleşim yeri. Gittikçe de daha yerleşiyor ve temelleri içeri çöküyor. Hergün onbinler ekleniyor bu insan yığınına. Ben de aynı çekime uyup geri dönüyorum.

Başbakan Süleyman Demirel bu kent için "City State" dedi. Yani Kent Devleti. Eski Yunan'dan kaynaklanmış bir deyim "City State". Öbür adıyla "Polis"... Ama artık İstanbul bir megapolis oldu. (Voltaire'in Micro-Mega öyküsünü anımsadım bu noktada.) Bu görüşlere katılmak güç. Eski çağlarda kent devletleri uygarlıklar kurdular. Bir Atina, bir İsparta, Bir Roma İmparatorluğu, bir Bizans İmparatorluğu, bir Osmanlı İmparatorluğu...

Hepsi bir kentte kaynaklandı gelişleyn büyürken, daha sonra yıkılıp giderken.

Bugünkü İstanbul ise bir kent devleti değil. Oyle olsa yönetimi eline alır ve çağına damgasını vururdu. Belki gelecekte olacak bu oluşum, bu büyüme hızıyla. (Sağlıklı mı?)

Aradığımız özelliklere yeni özellikler ekleniyor İstanbul'da başboş bir biçimde. Doğa da öyle değil mi? Başboş ve tesadüf oluyor herşey. İstanbul'da Anadolu parçaları kuruluyor. Kimi mahalleleri köylük yerlerden, Anadolu kasabalarından ayıramıyorsunuz. Hem iyi örnekleri değil bu. Yozlaşmış örnekleri. Adını bilmediğimiz semtler türüyor birbirini ardından.

İstanbul'u düşündüğümüzde ve yaşadığımızda giderek küçüldüğümüzü hissediyoruz.

Karşılaştığımız olayla ortaya bir "İnsan Denizi" çıkıyor. Büyük çekim gücünün köklerinden koparıp, getirdiği, yığıldığı insanlardan oluşan bir deniz. Bunlara, son dönemlerde uzak Asyalardan, Kafkasya'lardan, Balkanlardan ve Ortadoğu'lardan gelenekleri de katmalı.

Bir insan denizi sanki İstanbul. Onun kıyılarında oturup insan manzaraları izlemek en iyisi.

Tanzimatın mimariye aksı Dolmabahçe Sarayı

Osmanlı tarihinin önemli bir dönüm noktası sayılan Tanzimat, fikirlerde olduğu gibi, yaşam tarzında, zevklerde, ahlak anlayışında ve alışkanlıklarda da batıya ayak uydurma hareketini başlatmıştı.

1839'da Sultan Abdülmecid tahta çıktıktan ve Tanzimat ilan edildikten sonra, İstanbul'da yeni bir mimari, yeni bir dekorasyon tarzı geliştiği gibi, resmi kabullerde, balolarda yeni adetler, yeni tarzlar, yeni zevkler kendini göstermeye başlamıştır. Devlet adamları ve zenginler arasında bu yeni hayat tarzı önemli ölçüde revaç bulmuştur.

İstanbul'un fethinden sonra, İstanbul'da yapılmış olan ve asırlar boyunca eklemeler ve değişikliklerle o devre kadar gelen Topkapı Sarayı artık ihtiyaçları karşılamaktan uzak kalmıştı. Gerçi Beylerbeyi, Çırağan Sarayları, Haliç'teki Aynalı Kavak Kasrı gibi güzel ve ve manzaralı saraylar vardı: Ama, bunlar da yeni fikirlerle ve modern ihtiyaçlara yeterince cevap vermiyordu. Sultan Abdülmecid iktidarının ilk yılında Dolmabahçe'de bir saray yaptırılmasına karar vermiş ve Avrupa Saraylarının planlarına benzer büyük bir "Hükümdar İkametgâhı" yapmak üzere, mimar Serkis Balyan Kalfayı görevlendirmişti.

Serkis Balyan Kalfa kolları sıvamış ve daha önce Beşiktaş Sarayı ile gerideki tepede II. Selim Kasrı'nı barındıran ve I. Ahmed ve II. Osman devirlerinde doldurulmuş olan bu arazide, çok sıkı tedbirler alarak gayet kuvvetli temeller yapmış, üst yapıda da en iyi malzemeleri kullanmıştır. İnşaatın yapımı için en iyi elemanları, en iyi ustaları, İtalyan ve Fransız dekoratörleri kullanarak yapıyı, 14 yılda ve bazı kaynaklara göre dört milyon, bazı kaynaklara göre de beş milyon Osmanlı altını harcayarak 1854'de bitirmiştir. Abdülmecid'in sarayı ilk gezdiği gün "Pek tekellüflü oldu, daha sade olabildi" dediği kaydedilmektedir.

Bina dıştan kargir, tavan ve döşemeleri ahşaptır. Kapılar ve lambirler maun, kapı tokmakları sevr işidir. Yıldız işlemlerde yüksek ayarlı altın varak, çatılarda kalın kurşun levhalar kullanılmıştır. Duvar ve tavanlardaki işlemler Fransız ve Avusturya işidir. Dekorasyonda kullanılan mobilyalardan yabancı olanları özellikle ısmarlama yapılmış parçalardır. Avizeler Bohem kristalidir. Vazo ve jardyenlerin büyük kısmı Yıldız çini fabrikasının mamulüdür. Oda ve salonlar Herke'nin düz ve kabartma halıları ile kaplıdır. Az miktarda yabancı halı da döşenmiştir. Döşemelik kumaşlar yine Hereke tezgahlarında dokunmuştur. Sarayın duvarları ünlü Türk ve yabancı ressamların tabloları ile donatılmıştır.

Sarayın önünde 600 metre uzunlukta mermer bir rıhtım vardır. Bahçelerde, saraydan 25 yıl daha yaşlı muazzam bir sedir ağacı, beyaz ve pembe renkte açan kız manolyaları, maymun ve sokuya çamları, ıhlamur ağaçları ve daha nice kıymetli ağaçlar bulunmaktadır. Sarayın arka bahçesinde ise etrafı duvarla çevrili, sarayın yapımından beri korunan bir evliya türbesi vardır.

SÜFERA KABUL SALONU

Sarayın önemli olaylara ve ziyaretçilere tanık olmuş salonlarından biri Süfera Kabul Salonudur. Padişah bütün kabullerini burada yapardı. 1869 yılında Süveyç Kanalı'nın açılış töreni davetlileri arasında İmparatoriçe Eugenie de vardır. O sırada Padişah olan Sultan Abdülaziz'in daveti üzerine Mısır'a gidişinden önce İstanbul'a uğramış ve ikametine Beylerbeyi Sarayı tahsis edilmiştir. O zaman İmparatoriçe şerefine büyük şenlikler yapılmış, ziyafetler düzenlenmiş, İstanbul olağanüstü günler yaşamıştır. İmparatoriçe ile Padişah süfera kabul salonunda bir araya gelmişler ve uzun uzun görüşmüşlerdir.

Bu misafirlikten 42 yıl sonra Sultan Reşat'ın padişahlığında, 1911 yılında, İmparatoriçe özel yatı ile tekrar İstanbul'a gelir. Eugenie, görüşmek isteyen Padişahın daveti üzerine Dolmabahçe Sarayı'na gelir. İmparatoriçe rıhtımda özel bir törenle karşılanarak yine Süfera Kabul Salonu'na alınır. İlk ziyarette çocuk olan Yusuf İzzeddin Efendi de bu görüşmede bulunur. Görüşme çok samimi bir şekilde geçer. Bir zamanlar güzelliği dillere destan olan ünlü imparatoriçeyi, yatına dönmek üzere rıhtımda sandalına binerken gören Mabeyin Başkatibi ve büyük yazar Halid Ziya Bey (Uşakizade) hatıralarında, onu çok yaşlanmış ve fazla çökmüş bulur Bu olayı şöyle anlatıyor: "Bu manzaradan bana yadigar olarak elemli bir his kaldı."

MUAYEDE SALONU

Dolmabahçe Sarayı'nın, Avrupa saraylarında bile eşine rastlanmayan, en görkemli salonu Muayede Salonu'dur. Sözlük anlamı padişahın bayramını kut-

lama töreni olan muayede bu salonda yapılırdı.

Salon 45 metre uzunluğunda ve 40 metre enindedir. Yüksekliği 36 metredir. Tavanı kubbe şeklindedir. Kubbenin ortasından sarkan muazzam kristal avize 750 mum ile ışık vermektedir. Ağırlığı 4 ton civarındadır. Ayrıca salonun duvarlarındaki kristal aplikler ile birlikte salon 2500 mum ile aydınlatılmaktadır. Büyük avizenin ışıkları yanınca salon bir renk cümbüşüne dönüşür ve gökkuşağı renkleri, bir şelaleden akan su gibi her yana yayılır.

Salon yılda iki kere dini bayramlarda Muayede'ye şahit olurdu. Arefe günü, murassa taht buraya yerleştirilir, salonun son temizliği ve düzenlemesi yapılırdı. Bayram sabahı, bayram namazından sonra tebrikleri kabul etmek üzere padişah tahtında oturur, yanında saray nazırı ayakta dururdu. Tebrike gelenler saray protokoluna uygun olarak sıraya girerler ve saray nazırına kadar ağır ağır ilerleyerek yaklaşırlardı. Nazırın koluna asılı olan, üzerine ayetler işlenmiş saçak öpülür ve padişahın önünde eğilerek selam verilir. Bazı kişiler secdeye varmaya ve hatta padişahın ayakbağlarını öpmeye yeltenirler. Ancak padişah bunlara eliyle işaret ederek mani olur ve nezaketle iltifat ederdi.

Protokola göre ilk tebriki şeyhülislam yapardı. Onu diğer dinlerin ruhani başkanları olan Rum patriği, Ermeni patriği, papalık mümessili, hahambaşı, Süryani patriği yaş sırasına göre takibederler ve saçak öperlerdi. Din adamlarından sonra sadrazam ve nazırlar gelirlerdi. Onlardan sonra da baş mabeyinci, mabeyinciler ve diğer saray mensupları geçerdi. Onları büyük devletlerin sefirleri takibederdi. Bu arada Selimiye kışlası ve saray önüne gelmiş olan donanmadan bayram topları atılırdı.

Tebrikler sırasında, salonun üst tarafındaki galerinin hareme açılan kafesli bölümünden, harem mensupları töreni seyrederdiler. Diğer bölümlerde ise, bahriye bandosu ile imparatorluk saray bandosu törene eşlik ederek birbiri ardına parçalar çalarlardı. Sultan Reşat devrinde bando şefliğini İstiklal Marşı'nın bestecisi Zeki Bey yapardı. Tören sonunda tebrike gelenlere ikramda bulunulurdu. Yine Sultan Reşat zamanında sarayın sofracı başısı Lebon Pastanesi'nin ve Haydar Paşa Garı lokantasının müsteciri Kosti'ydi.

Kosti muayede ikramlarını uzun masalar üzerine hazırlardı. Pastalar, bisküviler, limonatalar ve şekerlemeler tadına doyum olmaz lezzet ve çeşitte olurdu. Misafirler törenin sonunda masalara yanaşırlardı. Acaba zamanımızdaki gibi bir açık büfe

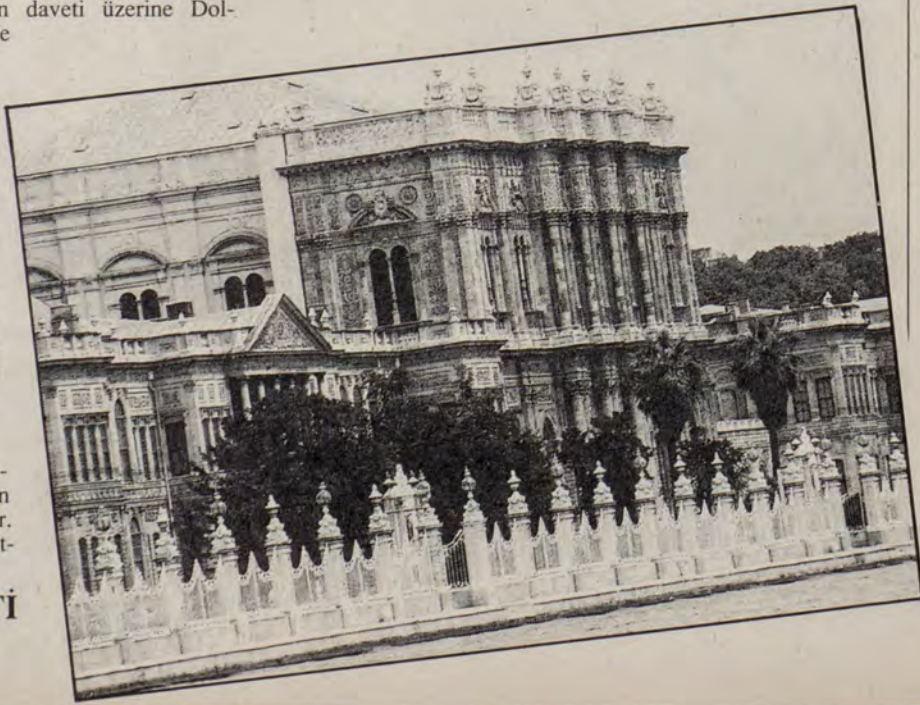
hücumu o zaman da var mıydı? Doğrusu merak ediyorum.

Muayede Salonu, ilk Osmanlı Mebusan Meclisi'nin açılışına da şahit olmuştur. Sultan Abdülmecid 19 Mart 1877'de meclisi burada toplamıştır. Salon ayrıca Yunan kral ve kraliçesi, İtalyan cumhurbaşkanı, Irak ve Ürdün kralları, Yugoslav devlet başkanı, Libya kralı gibi ünlü kişilerin resmi kabullerini yaşamıştır.

Bir heyecanlı olay ise, 1894 depreminde yaşamıştır. Sultan Abdülmecid bir bayramlaşma sırasında depremi hissederek çok heyecanlanır. Sarayın, deprem olacağı hesabına katılarak inşa edilmiş olduğunu bilmesine rağmen, töreni bırakıp kaçmayı düşünür. Ama koskoca padişah kaçarmı? Bir de o kadar kişinin paniğe kapılacağını hesabeder ve yerinde vakur bir şekilde bekler. Ama ardından hemen bir kaçış kapısı ve merdiveni yapılmasını emreder.

Hüzünlü bir olay da bu salonun tarihindeki yerini almıştır: 16 Kasım 1938 günü Atatürk'ün na'şı katabalka burada konmuştur. Tüm İstanbul halkı gözyaşları, hüznü ve derin saygı hisleri içinde onünden geçmiştir.

Bu kısa anlatım sizleri o tarihlerin yaşamına biraz olsun yaklaştırabilirdiye ne mutlu bana!...

Ulaştırma Bakanına bir öneri

Gazeteciliğe başlarken ustalarımızın bize tavsiye ettikleri püf noktalarının başında madalyonun mutlaka bir de ters yüzüne bakmamız geliyordu.... Kısaca, "Meydana gelmiş bir olayın, kimsenin ilgilanmediği tarafı, sizin için çok iyi bir haber kaynağı olabilir" diyorlardı bize...

Tüm bunlar, Ulaştırma Bakanı Yaşar Topçu'nun 900'lü numaralardan "Seks kanalları" adı altında faaliyet gösteren kanalları yasaklamasıyla aklımıza geldi.

"Bu kanallar topluma zararlı" düşüncesini inkar etmek siyahla beyaz arasındaki grinin varlığını inkar etmeye benziyor bir anlamda.

Geçenlerde Nuray Vardar adlı televizyon yapımcısı arkadaşımızın hazırladığı bir pogramda "Atari salonları" gündeme

getirilmiş, belediyeçisinden, sağlık görevlisine kadar neredeyse herkes, bu atari salonlarını Türkiye'yi batırma noktasına getiren bir iç

düşman olarak göstermişti... Ammaa... Evet, programın sonlarına doğru çıkan ve işinin uzmanı olduğu alt

yazıyla verilen bir devlet görevlisi psikolog, bize bir de madalyonun ters yüzünü

gösterdi: "Çocuklar için en tehlikeli anlar, şu ekranların başında geçirdikleri birkaç masum dakika değildir. Asıl tehlike her akşam, devletin ve özel televizyonların

ekranlarında yayınlanan haber bültenleridir. Ayrıca bu çocuklar bu zevk duydukları yerlere gelmesinler de, kahve veya ne idüğü belirsiz köşelerde mi sürünsünler?" diyordu.

İşte bu örnekte olduğu gibi 900'lü servislerde de madalyonun ters yüzüne bakmakta yarar var. Cinsel olarak zaten aç bir toplumun doyum yollarını keserek, bu gençlik nasıl deşarj olacak? Ya gazetelere geçen tecavüz olayları artacak, ya eşcinsellik alıp başını gidecek, ondan sonra da "AIDS belası geliyor" diye devlet borazanıyla bas bas bağırıp çağıracağız. Bu işin sosyal yönü. Bir de maddi yönü var elbette... Verilen

ilanlarda "Dakikası 5833 TL'dir" diye yazıyor ya... Bu 5833 liranın ne kadarı devletin cebine giriyor biliyor musunuz? Yaklaşık yüzde 75'i... Nasıl mı? Öncelikle bu paranın yarısına yakın kısmına el koyuyor devlet adına PTT. Sonra yüzde 12 KDV kesiyor. Ödediği paranın da yaklaşık yüzde bilmenkaçını Gelir Vergisi olarak cebe indiriyor. Tabii damga pulu, SSDF gibi kesintiler de cabası...

Şimdi benim Sayın Yaşar Topçu aracılığıyla PTT'ye bir önerim var. Madem ki, bu kanallar Türk toplumu için sakıncalı ve bugüne kadar PTT "bilmeden!" bu işe alet oldu: Toplum karşısına geçip, herkesten geçmişe dönük özür dilesinler ve "Biz bu sakıncalı yoldan kazandığımız paraları Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağışlıyoruz" desinler. Ne kadar mı?... Yok canım önemli bir para değil, yalnızca birkaç trilyoncu!..

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

Yazım

İÇGİYİM HAFTASININ MANKENLERİ BELLİ OLDU

10 Ekim'de İstanbul'da başlayacak olan Uluslararası İçgiyim Haftasına katılacak İngiliz mankenler belirlendi. Haftanın ilk gösterisi 10 Ekimde İstanbul'da. 14 Ekimde yeniden İstanbul'da yapılacak olan final gösterisi ile hafta tamamlanacak.

Swissair ve Mövenpick Otelleri tarafından desteklenen ve İbrahim Ayrıl Holding'in koordinasyonunda gerçekleştirilen 1992 İçgiyim Haftası'na Warner's, Gossard, Berlei, Free Support, Chantelle, Passionata, Jane Woolrich, Majestic ve Gabriel Veneto markaları katılıyor. Ürünler Susan Younger, Claire Fowler, T. Hunt, Caroline, Lisa Fullwood ve Sharron Rayner tarafından sunulacaklar. Gösterilerde ressam Selahattin Kara da sürekli bir happening yapacak. Cüneyt Ayrıl tarafından hazırlanıp sunulan haftanın gösterileri İstanbul'dan başka Adana ve Ankara'da da yapılacak.

Swissair Customer Portrait 157: Hasan Kinay, shipowner, and his wife Danielle, Istanbul, photographed by Beny Steiner.

Hemen alıntı yaptılar

Gazetemizin yaz sayılarında birinci sayfadan seks haberleri yayımlanınca ulusal basınımız hemen alıntı yaptı...

KH Haber Merkezi... Yeni Günaydın gazetesinin 9 Ağustos 1992 günlü sayısının ikinci sayfasında "İstanbul'da Seks Mağazaları Açılacak" başlığı ile verilen haber gazetemizden ulusal basınımızın alıntı yaptığı ilk haber oldu. Dört yıldır yayını sürdürmekte olan ve İstanbul'da ilgili pek çok önemli konuda haberler veren gazetemiz, yaz sayılarında birinci sayfadan yarı çıplak resimler ve seks haberleri verilerle boyalı ulusal basınımıza bir eleştiri yöneltmişti. Nitekim mesajımız adresini buldu ve okuyucularına çıplaklık ve seksten başka bir haber vermeyi düşünmeyen zihniyet bu haberimizi kendi haberi gibi yayımladı.

DEVAMI ONSEKİZDE

"Eromarket"ler hizmetinizde

Avrupa'nın birçok şehrinde hizmet veren "Eromarket" isimli, her türlü seks ürünleri satan mağazaların İstanbul'da da açılacağı bildirildi. Bu mağazaların açılması, İstanbul'da seks sektörünün hızla büyüdüğünü göstermektedir. Mağazaların açılmasıyla birlikte, İstanbul'da seks sektörünün hızla büyüdüğü ve bu sektörün ulusal basına da yansıdığı görülmektedir. Mağazaların açılmasıyla birlikte, İstanbul'da seks sektörünün hızla büyüdüğü ve bu sektörün ulusal basına da yansıdığı görülmektedir.

Özgürlüklere yeni kısıtlamalar getiriliyor!

Dün gazetelerin adlarıyla uğraşan zihniyete karşı çıkan Demirel, bugün alo servislerini kapatarak teşebbüs ve haberleşme özgürlüğüne darbe indirdi...

Demokratikleşme ve özgürlük adına her şeyin yapılacağını her fırsatta söylemekten çekinmeyen Başbakan Süleyman Demirel'in kabine üyeleri ALO servislerinden önce cinsellik içerikli telefonları kapatıp, daha sonra da bu servisleri veren şirketlerin faaliyetlerini durdurarak ancak totaliter rejimlerde görülen türden bir uygulamayı başlattılar. Oysa telefon aracılığı ile, belli bir bedel karşılığında insanlar diledikleri konularda bilgi sahibi oluyordular ve bu servislerin bir-dimbire yaygınlaşabilmesi onlara olan ihtiyacın da bir göstergesi idi. Ay-

DEVAMI ONSEKİZDE

Yolculuk edebiyatı ve nostalji

Demir ÖZLÜ

İsveç genç kuşağının en önde gelen kurgu yazarlarından Latin-Amerikalı-İsveçli Ana Valdés (öyküleri Türk 1950 kuşağının metaforik öykü yazarlarının ürünleriyle koştukluk gösterir) Dagens Nyheter gazetesinde, İtalyan kadın yazarı Dacia Maraini'nin son şiir kitabından, kendine özgü zekası ve kavrayış zenginliğiyle söz ediyor.

Alberto Moravia'nın ikinci karısı olan Dacia MARAINI günümüz İtalya'sının en tanınmış yazarlarından. Son kitabı "Viaggiando con passo di volpe - Şiirler, 1983 - 1991" adını taşıyor. Kitap İtalya ve Fransa'da başarı kazanmış; son Amsterdam Kadın Kitapları Fuarı'nda da çok etki yaratmış. Amerikan Harper's Bazaar dergisinin İtalyanca versiyonu olan Uomo dergisi de son sayısında Dacia MARAINI ve kitabına önemli bir yer ayırmış; bu sayısını çok güzel fotoğraflarla, yüzyıl başının afişleriyle donatmış.

Dacia MARAINI kendisiyle yapılmış olan komünist, kendi yazarlığının yolculuklarla nasıl içten bir ilişki olduğunu, seyahatin onun edebiyatında metayere dönüştüğünü, şimdiki dünyasının oluşmasına nasıl yardım ettiğini anlatıyor. Seyahat, aşk, arzu... Bunlar MARAINI'nın yapıtının ana kaynağı.

Uomo dergisinin bu sayısı, Valdés'in de belirttiği gibi nostalji üzerine soluklanıyor. Napoli, İstanbul, Venedik, Paris, Baden-Baden, Madrid, Deauville, Budapeşte, Viyana... bu nostaljinin kentleri. Yorgun aristokratları taşıyan lüks trenler, gazinolarla plajlar, otellerle, konser salonları arasında dolaşp duran halinden memnun burjuvalar... nostaljinin kahramanları.

Sarah Bernhardt, Enrico Caruso, Mata Hari, D'Annunzio, beyaz Rus ressam, eşsiz güzellikteki se-rüvenci kadın Tama Lempicka ve Vita Sackville - West - bu ruhun ve paranın seçkinleri - sayfalar arasındaki resimlerde mavi kanlı prenslerle ve baronlarla bir arada. O dönemde Habsburg hanedanı da trenle seyahat ediyor. Kraliçe Victoria'nın çocukları ve torunlarının, isimsiz istasyonlarda şefkatli vedalarla yolcu edilişlerinin eski fotoğrafları.

"Ve o eski oteller... Gemiler ve trenler kadar efsaneleşmiş olan oteller" diyor Valdés. Singapur'daki Raffles Oteli, orada İngiliz sömürge seçkinleri içki içiyor ve kriket oynuyor. Bu otelde bir Çinli barmen, dünyanın en tanınmış (ve en güzel) kokteyli olan "Singapur Sling"i bulgulamıştı. Yıl 1915'di ve imparatorluklar ve lüks yolculukların kahramanları son demlerini yaşamaktaydılar.

Dacia Maraini'yi, seyahatlerinden birinde Berlin'de dinlemiştim ve bu rastlaşmamızın izlenimleri "Sürgünde On Yıl" adlı anılar kitabımda nakletmiştim. Moravia ile ilişkileri, edebiyat çevrelerini uzaktan yakından, az ya da çok ilgilendirmiş olan bu feminist yazar çekiciliğini hala koruyordu. Ama Valdés'in de, dünya kültürüne çok açık olan dikkati İsveç kültür dünyasına pek çok yeni perspektifler kazandırıyor. Valdés, Stockholm'de AGORA adlı İsveççe - Norveççe ve Danimarka'ca bir edebiyat dergisi yayınlıyor.

YAZIDA GEÇEN ÖZEL İSİMLER
Ana Valdés, Latin Amerikalı - İsveçli yazar
Dagens Nyheter, İsveç'in en büyük gazetesi.
Dacia Maraini, İtalyan kadın yazar
Viaggiando Con Passo Di Volpe (Geçmişle Birlikte Seyahat) Maraini'nin şiir kitabı.
Harper's Bazaar
Uomo, İtalyan dergisi
Sarah Bernhardt
Enrico Caruso
Mata Hari
D'annunzio
Tamara Lempicka
Vita Sackville - West

VALDES

PASPAS

Süleyman ŞENŞAKRAK

İstanbul: 1890-2090 (II)

İstanbul'un yüzyıl sonraki durumunu saptamaya çalışırken, isterseniz yüzyıl öncesine, yani 1890'lara bir dönemim. O yıllarda İstanbul'un nüfusu tahminen 600-650 bin arasındadır. Bu insan topluluğu Avrupa yakasında, suların çevrelediği eski İstanbul ile Haliç'in kuzeyindeki sırtlarda ve Bebek'e kadar uzanan kıyılarda yerleşmiştir. Asya yakasında ise Kadıköy ve Üsküdar başlıca kalabalık bölgelerdir. Bu yöreler dışında Adalar ve Marmara kıyıları boyunca, Yeşilköy'den Pendik'e kadar uzanan şeritte seyrek yerleşim mevcuttur. İstanbul'u o tarihlerde daha otomobil görmemiştir. Ulaşım atlı arabalar, atlı tramvaylar ve Şirket-i Hayriye vapurları ile sağlanmaktadı. Elektrik ve su dağıtım sistemlerinin olmadığı o dönem İstanbul'u ve çevresini yemyeşildi. Sarıyer'de selvi, Sarıyer'de ceviz, Söğütöğüzünde söğüt, İhlamur'da ihlamur, Çamlıca'da çam bol miktarda mevcuttur. (Orhan Duru ağabeyimize atfen)

Kültürel, siyasal ve ekonomik görünüm ise şöyledir: 1890'larda İstanbul Avrupa'nın hasta adamı Osmanlı İmparatorluğu'nun başkentidir. İstanbul kültürü Fransızların, İstanbul sermayesi ise İngiliz ve Almanların boyunduruğu altındadır. Uzun uğraşlar sonucu "hasta" edilen ve ameliyat masasına yatırılmaya çalışılan bir imparatorluğun bu yaşlı başkentini 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ekonomik ve siyasal karışıklıklar, Batılıların işgali ve nihayet kurtuluş beklemektedir.

Son yüzyılda neler olmuş, neler bitmiş, detaylı bilmek isteyen açar okur. Biz bu kısa gezintiden sonra geleceğe dönelim.

2090 yılına gelindiğinde dünyanın çehresi değişmiştir. Milliyetçi akımlar imesini kaybetmiş, güç mücadelesi kıtalararası odaklarda yoğunlaşmıştır. Türkiye artık Avrupa'nın bir parçasıdır. İran'da dini yönetim çoktan yıkılmış, dönemin yöneticileri ülkelerinin esasen Avrupa Kıtası'nın bir uzantısında yer aldığı iddiası ile Avrupa Topluluğu'na başvurmuşlardır. 2090 yılının İstanbul'u Avrupa'nın en kalabalık kentidir. Karadeniz kıyılarına doğru genişleyen kentin en mutena semtleri bugün Fatih ve Belgrat Ormanları diye bildiğimiz ve adı henüz konulmamış bulunan yörelerde konumlandırılmıştır. Arşivlerde kalan görüntüler ile Fatih ve Belgrat Ormanları, o yılların yaşlılarının başlıca nostaljisidir.

21. yüzyılın sonlarındaki dünyada çok para sahibi olmak dışındaki tüm diğer amaçlar erozyona uğramıştır. Yüzyılın ortalarında 2000 Amerikan Dolarlık banknota İsa'nın resmini koyma çabaları düş kırıklığı ile sonuçlanınca dinsel konularda radikal değişimler olmuş, müslümanlık da bundan nasibini almıştır. Ülkemizde bedelli hac uygulamasının başlaması o yıllara rastlamaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı'na 1000 dolar yatıran her vatandaş evinden çıkmadan hacı olabilmektedir. Birkaçı dışında İstanbul'daki büyük camiler müze haline dönüştürülmüştür. Kiliselerin bir kısmı uluslararası bazı şirketler tarafından ürün promosyonu amacıyla sergi olarak kullanılmak üzere satın alınmıştır.

2000'li yılların başlarında yapılan anlaşmalar ile Türk Cumhuriyetleri vatandaşlarına tanınan serbet dolaşım hakkı sayesinde 21. yüzyılın İstanbul'unda bol miktarda Orta Asya kökenli insana rastlamak mümkündür. 2050 yılında İstanbul'daki nüfusu 3 milyonu aşan bu Orta Asya'lı akrabalarımızın kalabalıklaşmasına, "İstanbul işgal edildi" şeklinde tepkilerin Trabzon, Rize, Sivas, Kars, Gaziantep vs. kökenli İstanbullular'dan gelmesi ilginçtir.

2090 yıllarına gelindiğinde bugün İstanbul diye bildiğimiz coğrafi sınırlar içinde boş yer kalmamıştır. Bu sınırlar içinde yaşayan nüfusun % 35'ini Orta Asyalı Türkler oluşturmaktadır. Ayrıca şehrin bazı semtlerinde bol sayıda Afganistan ve Pakistan kökenli insana rastlamak mümkündür.

Torunlarımızın görüp, şahit olacağı bu yılların dünyası ve İstanbul'u su anda bir düşün. Ben ise bu düşü yorumlamaya çalıştım ve bu iş gerçekten çok hoşuma gitti.

TUFCAMERA

Tufan AKSOY
İSTANBUL

TÜRKİSTANBUL2090

KADANS Cahit KAYRA

Kefeşatayyüş'un Rüyaları

Siz Yedi Uyurlar efsanesini bilir misiniz? Ashab-ı Kehf (Mağara Adamları) da denir. Köpeklerini yanlarına alıp bir mağaraya sığınmışlar ve orada bilmiem kaç yıl uyuduktan sonra uyanmışlar. Nasıl bir dünya görmüşler, neler duymuş, neler düşünmüşler bilmiyorum. Ben sadece onların serüvenlerine bazen hüzünlü bazen de neşeli bir öylem duyarım. Sözeliliş siz, yani ben onlardan biri olalım.

Benim Mülkiye'den çıktığım 1938 yılında, o günlerin çocukları içinde uykuya dalyorum. Elli dört yıl sonra bir sabahın köründe büyük kentim göklerinde kartallar gibi uçuşan kimi tenor, kimi Davudi, kimi oldukça çirkin ve çatlak sesli ezanlarla uyanıyorsunuz; ve tabii şaşkınlık içinde kalıyorsunuz.

Başka türlü de olabilir. Birinci Dünya Savaşı sonu ve Mütareke yılları... İstanbul düşman askerleri ile dolu. Fransız generali Franché Desperay beyaz atı ile İstanbul sokaklarında dolaşıyor. Gönüller kırık. Yandan çarklı bir vapurla pat pat Kadıköy'e geliyorsunuz. Ah bu günler ne güzel. Gelecek kuşakları bu günleri nasıl arayacaklar diye düşünerek İskele Meydanı'na çıkıyorsunuz. Sefil giysiye içinde pis kokan arabacılar. İskeleleri çıkmış atlar. İğrili bğ-rülü taş kaldırımlar üstünde bol at işkileri. Çarşafı içinde karanlık ve sessiz Türk kadınları, kurdela şapkalı ve fistolu tuvaletleri ile Rum kokonalarının şakrak kahkahaları.

Evinize sığınmaktan başka çare yok. Arka odanın pancurlarını indiriyor, yatağınıza yatıp derin uykular içinde kara talihinizi unutmak istiyorsunuz.

Uyandığınızda önce keyiflisiniz. Sonra şaşkınlıklar süreci başlıyor. Göklerde jeolojik dönemlerden kalma ölü-dışı pterodaktıl kuşları gibi helikopterler, denizlerden çıkıp havalarda yüzen mavi balinalar gibi uçaklar, minarelerden yüksek gemiler, sokaklarda koşuşan insanlar, motorlu arabalar, otobüs, minibüs, midibüs, mikrobüsler, hızlı - yavaş tramvaylar... Sokak başlarında durup ikide bir "olmadı, yeni baştan" diye bağırın politikacılar, yarı çıplak dünya güzeli genç kızlar ve onlara nazar değmesin için hala kapalı ve karanlık tavuk türü dişiler... Dünya böyle olsaydı... Uyuyp uyuyp uyanıyordık, bir gün Dördüncü Murat kafamızı kestirse, bir başka gün Üçüncü Ahmet ile birlikte Çırağan Otelinde yüzilin en büyük düğününde, gelin ve güvey değil, hatta hatırı sayılı konuk da değil, garson gibi bir şey olsak ve olaylara tanıklık etsek...

Ben böyle bir serüven yaşarken Yedi Uyurlar'dan Kefeşatayyüş olmak isterdim. Öteki adlar da güzel ama Kefeşatayyüş başka. Bir kez ahengi Beşiktaş'a benziyor. Oldum olası Beşiktaş'ı severim. Kadıköy'den oraya giden vapurdan inince Deniz Kuvvetlerinin iki müzesi bir arşivi var. Bak işte; o müzelerden birinde IV. Mehmet'in kadirgası, ya da Abdülmecit'in saltanat kayığı da Kefeşatayyüş gibi uykular içinde. Kışlar geçiyor. Cıvıl cıvıl baharlar. Sıcak yazlar ve olgun seftaliler gibi eylüller, ekimler... Yedi Uyurların efsanesi ne kadar düşsel bilmiyorum ama bu kadirganın iki yüz yıllık uykusu gerçek.

Sonra Beşiktaş da sıkı takım. Üstüne yok. Beşiktaş'ın bir pazarı var. Yok, yok... Nedim de Beşiktaş'ta oturmuş. "Beşiktaş'a yakın bir hane viranımız vardır" diyor. Nefret Halet Efendi'nin yalısı Beşiktaş'ta. Sonra eski Beşiktaş Sarayı ve sular üstüne kurulu Çinili Köşk. Sözeliliş bir kez bu köşkün sedirleri üstüne kurulsak. Tabii giysilerimiz de ona göre. Kot pantolon değil, sadakor ya da canfes yazlık çakşırı. Koca Ragıp Paşa da orada. Elimizde sarap kupaları. Şeyhülislam Yahya Efendi'nin kupası en büyüğü. Hazret şeyhülislam ama akıllı adam. Bir de şiir söylese:

Mescitte rıyapuşeleriz ku duayı
Meyhaneyi seyret ki ne riya var ne mürai.
Zamaneye de uygun düşerdi değil mi? Sahte din-darların din ticareti bu gün daha mı az yoksa daha mı çok? Gerçekten Kefeşatayyüş olsaydık ve bunları böyle fantezi yapar gibi değil yaşasaydık o zaman doğru yanıtı da bulurduk ve Yahya Efendi gibi biz de bir şiir söylerdik belki. Kefeşatayyüş'un rüyaları böyle işte. Şâzinus, Merzinus, Debernus... ve ötekilerin yerleri boş. Kıtımır'in de yeri boş. İsteyen buyursun gelsin; birlikte uyuyp uyanalım.

Merak etme, nasılsa herşey kötüye çıkar

Vue panoramique de Top-hané et du Bosphore.

Salut de Constantinople.

Nevval ÇİZGEN

Türk sözcüğünün karşılığına eşitlenecek iki sözcük istense ne koyarsınız? Sizi bilemiyorum ama ben "ifratla tefrit"i koyardım. Dünyü unutamam diye yola çıkmış bir kere, bugünü doludizgin atlayıp geleceğe varmak üzere he-deflemişken rota ı zıkkık diye du-rurmuş saatler dokuzu beş geçe. Bakakalmış eldekine zevat; dün yok, gelecek pek zor, bugünü devirmekle yetinelim derken bugün de kalkmış saha doludizgin, tut tutabilersen. Bakmışlar bu da zur. Kim kimi tatarsa öpsün di-yerek onu da "millele" havale etmişler. Bence, dün de bugün, bugün de bugün ve gelecekte de bugün derdimiz bakidir. Her ne kadar Franklin başka türlü bu-yurmuşsa da onu Refik Halid hemen dü-zeltir:

"Franklin 'İstikbalı görmek güç, bugünü görmek kolaydır' demiş, ama fikrimce 'bugün'ü görmek de zordur, hele 'dün'ü bütün gerçekliğiyle 'bugün'ün tesirinden kurtularak görmek, yani ha-trılamak hemen imkansız bir iştir, büyük marifettir."(*) Biz bu marifete sahip değilssek de, dünü hatırlatacak bilgileri sunalım dedik. Bakalım o "Güzel İstanbul" gyküsünde neler vardı da yok oldu bir daha anım-sayalım dedik. Refik Halid Karay'ın 1900 başlarındaki İstanbul'u:

"Biz İstanbul'un sokak köpeklerini, yangını haber veren tu-lumlu sakalarını, torbalı gey-gocularını, yine tulumlu çengi ve köçeklerini, bayramlarda men-dil toplayan bekçilerini, diş çeken berberleri biliriz.

Şimdi izi, eseri kalmamış olan nelerini bilmeyiz ki! Gelin askısı bile görmüştük, Hacı tehniyesi (karşılama töreni), sakal duası, develi sürre ve ilahlı mek-tep alayı, hepsi az çok ma-lumumuzdur.

Hoş olanı şudur ki, bütün bunları görüp tanıdıktan sonra, muhitin içinde yaşadıkdan sonra - Hüdaya şükürler olsun- yeni icatlardan da faydalandığımız gibi yeni adet-lere de uyduk ve yeni şeylerle de tanıştık. Faraza radyo dinliyoruz, buzdolabı, elektrik süpürgesi kul-lanıyoruz; çocuğumuzla plaja ve baloya gidiyoruz: Vurguncu, ist-iççi, karaborsacı, haciağa ne-vinden acayı ve eskiden namalul mahluklar tanıdık. İyisine, kö-tüsüne hepsine alıştık!"

İstanbul yaşamı ironilerde büyük bir zenginlik taşır. 1900'lü yıl-ların devinimi eski ile yeniyi, düşle gerçek olanı, varolanla in-anılmazı birarada yaşattı. Ku-şakların yaşam biçimini de-ğiştirtti. Ama o dönem sokaklarındaki yaşam, sucular, sebilciler, arabacılar, pislik ve do-ğulu alışkanlıklar ne kadar de-ğişti? Biçim değişiklikleri al-datıcıdır. Şimdi sucular kamyonla su dağıtıyor diye, sebilciler plas-tik bir bidondan su satıyor diye, arabacılar motorlu "arabalar" da çamur sıçratmaya devam et-mekleyen ve sokaklar pislikten geçilmezken şimdinin değişikliği

ne kadar inandırıcıdır acaba?

Biz kötü ve pis gösterdikleri için ya-bancılara veryansın ederiz de, anket so-nucu "sabuna suya" dokunmadığımız an-laşılınca duymamazlıktan geliriz. Hiç aklımıza kampanyalar, konferanslar ko-nuyla ilgili etkinlikler gelmez. "En ki-şiseldir evrensel olan" lafına kulak as-mayıp kolonilerimizde nefes alıruz. Kişisel yaşamlarımız bu kentlin bu-günününden sorumludurlar. Biz nasıl ya-şıyorsak, neleden zevk alıyorsak ve ne-leri görmeyi istiyorsak, bugün kentimizde onlar var.

Gözetilmeyen, kentlin bir albüm gibi sak-lanma işlemidir. Geçmişle olan bağın za-yıflığının göstergesi olan bu durum gö-çebeliğimizin derdi mi? Arkasına bakmadan gitme ve geldiği yere olanca ağırlığıyla çökme geleneği İstanbul'un yaşamına el koyan bugündür. Huzursuz bir toplumuz. Huzursuzluğun sürekli iniş çıkışlarında, değerlerin tahtaravallisinde yaşayan bir kent nasıl bundan nasibini almaz? Mümkünü yok. Kendi takma adını "Anadolulu" koyan, Anadolu'dan Amerika'ya göçen bir Rum' ailesinden Elia Kazan. O düş ülkesinde en üstlere tırmamış bir sanatçı olduğu halde, ona kızanların hakaret olarak "Türk" sözcüğünü kullanmalarını en-gelleyemez. Anadolu'lulu olmak Rum, Ermeni, Yahudi, Türk olmaktan önce gelir. 1900'lerin başındaki İstanbul ege-

men kültür görüşü ilginçtir:

"Bölgenin Ortodoks Yunan kilisesinin merkezi bu kenteydi ve yöreye egemen olan kültür de Ellen kültürüydü. Ça-lışkan, uluslararası ticarete dayalı, kent nüfusunun çoğu Yunanlıydı. Kur-nazlıklarıyla dillere destan olup çıkmıştı. Son zamanların başarılı Yunan tüccarları da (Onassis) ya Anadolu'dan ya Türk kı-yılarına akın olan adalardan gel-mişlerdir."(*) diye yazar. 1958-60'larda geldiği İstanbul gözlemlerini, "Anadolu usulü domatesli, soğanlı, kuzu böbrekli kocaman bir lenger bulgur" pişirebilen Elia Kazan bize aktarır:

"Kentlin anayolu olan İstiklal Cad-desi'nden aşağı, limana doğru vurduk. Bir zamanlar zengin Rum ve Ermeni ta-cirlerin (işleri iyi giderse amcam) kaldığı Pera Palas'ın önünden geçtik. Parke dö-şeli dar yol yokuş aşağı kıvrılıp bü-külüydü; iki yandaki yapılar yıkılsa daha iyi olurdu. Otomobillerle hayvanlar, he iki yönde birini geçmeye sa-vaşıyorlardı. Beygirler acımasızca dö-vülüyor, merkepör kısa, sivri kö-maklarla, kan çıkartmacasına dürtükledikçe kanlar sineklere şölen oluyordu.

Binaların üzeri kalın bir kir tabakasıyla kaplıydı. Daracık yan sokaklarda önleri açık, minik fabrikalar gördük, mallarını kaldırma semiş olan iş-portacıların çevresinden do-laştık... Ritmik ve keçici bir tem-poyla yükselen satıcı sesleri, bir tür sokak şiiriyle, satılan malların üstünlüğünü övüyordu. Burada da, dört bir yanda umarsız kişiler vardı, hastalar, sakatlar. Gerçi bunları görmek bana karamsarlık veriyordu, yine de bir filmci için bu, geniş, dramatik bir pa-noramaydı."(**)

Refik Halid, Ahmet Rasim de ya-sadıkları İstanbul'da hayvanların sefaletinden, acımasızlıktan, kö-peklere, çamur sıçratmayı ma-rifet sayan yabancı arabacıların dert yananlar. Bitmeyen satıcı seslerinden dem vururlar. Ya-bancı gözlemcilerden de yakın bilgiler ediniriz. Bugünün İs-tanbul'u ne kadar farklı acaba? "İstanbul o zamanlar çok pisti, ne var ki konununun güzelliği yer-yüzünün bütün kentleriyle boy ölçüşebilir. Orta yerde de Galata Köprüsü, üzerinden gelip geçen zenginiyle, yoksuluyla, kud-retlisiyle, zavallısıyla, insaniyla, hayvanıyla köprü gözüme ulu bir demokratik güzergah gibi gö-ründü."(*)

Bugün de, biz o "ulu demokratik güzergah"ı batırdık gitti! O dönem valisinin Elia Kazan'a övünç olarak gösterdikleri bizim için çok anlamlı olmalıdır. "Bize gösterdikleri park, abide, ki-taplık, okul gibi şeyler değil de yeni kurulumuş, şeker, dokuma, halı fabrikalarıydı." Sadece zaman geçmekte teh-ditkar bir el ifadesiyle, devran aynı devran! Anıtsız ve köprüsüz kent olur mu?

Moda, Fazılpaşa Sokak 14'deki evin geleceği ne?

Azize Elif BERKEN

Sabahleyin kilisenin çan sesleriyle uyandım. Paris'te, Viyana'da veya Prag'da mı yoksa Lond-ra'da mıydım? Hayır hiçbirini. İstanbul'daydım. Eski Khalk-hedon, şimdiki Ka-dıköy'ün Moda'sında. Saat 8.00. Günün ilk ışıkları henüz vurmuş çevreye. Çan sesleri günün başladığının habercisi. Eğer uyanık olsaydım 5.30 sularında da sabah ezanını duyacaktım. Gün doğarken...

Kalktım, pencereden baktım. So-kaklara, gelen geçen arabalara ve bi-nalara baktım. Baktım, çünkü başka şey yoktu görebileceğim. Ağaçlar yoktu. Ağaçlı bahçeler içindeki güzel, şık, zarif evlerin yerinde şimdi beton ormanları yükseliyordu. İşte herşeye rağmen yerinde duran, bir sıkımlık ya da bir yıkımlık canı kalmış bir de ev vardı Moda'da. Moda'nın Burnu'nda. Eski Tubini mahallesinde. Her nasılsa kalmış bugüne kadar, sa-yısı parmakla gösterilecek kadar az olan diğerleriyle birlikte. Adresini ve-relim önce: Fazılpaşa Sk. No. 14 Kün-yesine gelince, o da; Pafta 39, Ada 78, Parsel 5. Bir de yangın sigortasının levhası var ön cephesinde, 1819 ta-rihini taşıyan...

Peki sorun ne?

Sorun; ev canavarları, beton kurtları evi yıkmak istiyorlar. Tarihi silip sü-pürmek istiyorlar. Ç'inkü büyük pa-ralar kazanacaklar tarihin sırtından. Evimiz, 19. yüzyılın sonlarına doğru yapılmış bir Levanten evi aslında. Kâgir. Yaklaşık 1850'ler, 70'lerden kalkmış gelmiş günümüze. 19. yüzyıl ev mimarisinin de son örneklerinden biri. İtalyan asıllı bir aileye ait. FRE-DERICI ailesine. Aileden kalma son ev. Diğerleri apartman kurbanı ol-muşlar. Fredericiler de, tıpkı Tubini gibi, Lorando gibi, Nomiko gibi yüz-yılın ortalarında İstanbul'a gelmişler. Hepside de Galata'yı işyeri, Moda'yı yaz-lık mesken olarak tutmuşlar. Bize de Frederici gibilerden mimari bir miras kalmış. Kalabilmiş mi acaba?

Sözü uzatmayalım... Gelmişiz ne-redeyse 20. yüzyılın sonlarına, bir mü-teahhit yüksek mimar çıkmış, 150 yıl-lık yapıya atmış pençelerini, yıkıp

apartman yapacakmış. Olmayan bir-şeyi yapıyor. Moda'da hiç apartman yok. Moda'nın en büyük ihtiyacı da apartman. Altına da bir aerobik salonu açtı mı tamam! Gerek yok böylelerine! Ondand önce bu işi erbabıyla yapanlar çıktı. Çok paralar kazandılar, Moda'nın canına okudular, çanına ot tıkadılar. Sildiler süpürdüler mimari mirası, yokettiler tarihi dokuyu. Sonra da rahatlayıp gittiler. Önerimiz böyle beylere, çeksinler pen-çelerini tarihi yapıların üstünden. Fikrimizse, mimari mirasa sahip çık-mayan mimarın mimar olmadığıdır. İnşaatçılık ve mimarlık arasında önem-li ayrılıklar vardır.

Ne yapmış bu kişi? Evi yıkmak istemiş. Bu amaçla; asırlık ağaçları bu-durum diye kesip kuşa çevirmiş, ama onlar meydan okumuş, yeşerip serpilmişler. Evi ille de yıkacağımı diye tutturmuş, içinde oturan adamı apar topar çıkartmış evden. Gözü doy-maz bir kişi bu, arsalar yetmiyor, apartman yıkıp, yerine apartman ya-pıyor, varolan apartmanların üstüne iki kat daha çıkıyor, çalıştırdığı işçilerini de boşalttırdığı kata yerleştiriyor. Alt kat mülkiyetinde. Bütün mal-zemelerini yığmış içeriye. Bahçe zaten babasının çiftliği, ağaçları kestiği yet-miyormuş gibi geri kalan yeşil alanları da olur olmaz artık malzemeyle dol-duruyor ki hükmü okunsun.

Şimdi de bunca zamandır sağlam duran pencere camları birdenbire ki-

rilmaya başladı. Varsayalım birisi taş atmış da kırılmış. Niçin ev boşken kimse birşey atmıyordu da, birdenbire mimarımızın işçileri kalmaya baş-layınca camlar da kırılmaya başladı? Ev, ciddi bir tehdit altında! "Bize çok direnirsen, biz de seni yıkarız" açık tehdidiyle. Bu iş böyle! Evin içi çok dökülürse yapacak birşey yoktur, dışı da dökülür, ev de yıkılmış olur, işte sana yıkım izni olmadan bir yıkma yöntemi. Nice ev böyle gitti İs-tanbul'da!

Evet, arkadaşlar, ev için için gidiyor galiba. Birşeyler yapmalıyız! Tarihsel, kültür ve doğal mirasımıza sahip k-manın zamanı geldi de geçiyor bile. Tarih kıyıclarına, beton kurtlarına artık derslerini vermenin zamanı geldi. Bu evin yıkılmaması, kıyım döneminin sonunun başlangıcı olacaktır. Eğer kur-tarırsak yeni bir dönemi başlatacağız hep birlikte...

Neden ille de yıkmak gerek? Restore edelim; bir devrin, çok önemli çağ-ırışınlar yapan bir devrin simgesi ola-rak dursun, başka bir işlev ka-zandıralım yapıya, ne dersiniz? Haydi, mimarlığın da artık inşaatçılık ol-madığını, bir beyin ve beceri işi ol-duğunu gösterelim herkese. Bir "dur" diyelim bu gidişata! **Fazılpaşa Sk. 14'teki evimiz yıkılmasın.**

"ÇEVRE" SEMPZYUMLARI

KH. Haber Merkezi...

Şehrimizde Eylül ve Ekim aylarında çevre ile ilgili üç sempozyum düzenleniyor. İkisi uluslararası nitelikte olan sempozyumların tarihleri ve düzenleyicileri şunlar:

• 7-9 Eylül 1992 İTÜ 3. Endüstriyel Kirlenme Sempozyumu, Düzenleyen: İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü. Yer: İTÜ Vakfı Maçka Sosyal Tesisleri.

• 23-25 Eylül 1992 Second International Symposium on Waste Management Problems in Agro-Industries. Düzenleyenler: International Association on Water Pollution Research and Control ve Su Kirlenmeleri Araştırmaları Türk Milli Komitesi. Yer: Marmara Oteli.

• 5-7 Ekim 1992 The Ninth Turkish - German - Polish Environmental Engineering Symposium. Düzenleyenler: Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü ve Mühendislik Fakültesi. Yer: Boğaziçi Üniversitesi, Turgut Noyan Salonu.

Frederici Ailesine ait evin 5.6.1992 tarihindeki durumu
Adres: Moda, Fazılpaşa Sokak, 14

TUBİNİ

BİRLENGERBULGUR

DEVAMI ONSEKİZDE

Kiliseleri

Stella HANSIZ - Selim Sırrı KURU

**İngilizce Metinden Çeviren
Sabit KALAYCI**

KIRIM KİLİSESİ

İsa Kilisesi olarak da bilinen bu kilise son yirmi yıldır cemaati tarafından terk edilmiştir. Alman Lisesi'ni geçtikten sonra soldaki ilk sokağa döndüğünüzde Sırdarı Ekrem sokağında karşınıza bu muhteşem yapı çıkmaktadır. Kilisenin yanında 16. yüzyıldan kalma bir cami vardır. Bu cami 1950'lerde yangın ve sonradan bazı yardımseverler tarafından restore edilmiştir. Duvarlarının ve tüm tavanın yeşile boyanmış bazı yapıtları yardımseverlerden korumak gerektiğini hatırlatmaktadır. Neyse, kiliseye dönelim.

Kilise alanına girdiğimizde kapıda büyük bir kilitte karşılaştık. Arka tarafa, bahçe parmaklığını onarmakta olan bir işçi bize beğcının bulunduğ u kulübeyi gösterdi. 17 yıldır kilise alanının içindeki bu kulübüde yaşayan beğci bize kilisedeki resim, heykel ve çiniler İngiliz Elçiliğ i tarafından satıldığını söyledi. Halbuki kilise papazı Ian Sherwood ise bunları beğcının sattığını iddia ediyordu.

Kırım'da ölenlerin anısının başlıca edilen kilise şu sıralarda Sri Lankalı bazi zenci Anglikanlar tarafından restore edilmiştir. 1858 yılında Cezayir Bispaskoposu ve İngiliz Konsolosu Stratford Cummings'in işbirliği sonucu inşaatına başlanılan kilise Fransız Neo-Gotik tarzı ile on yıldı bitirilmiştir. Anglikan cemaatinin hizmetindeki bu kilise, Malta'dan getirtilen sarı renkli taşlardan yapılması ile ünlenmiş. Şu sıralarda unutulmuş gibi görünenine rağmen, Ian Sherwood bize geçmişini geri getirmeye çalıştıklarını, çünkü Körfez Savaşı'ndan önce Kuveyt'te çalışan Sri Lankalı Anglikanların kiliseyi restore etmek için çaba gösterdiklerini söyledi. Yakın zamanda bazi İngiliz Konsolosluluğu elemanları pazar günü aynaya katılır olmuşlar. Kilise papazı civarda oturanları iyi geçinmekteymiş ve çocukların çok sevdiği bir kişiymiş. Çocuklar da çevre temizliğine yardımcı oluyorlarmış. Görünen şu ki: Kırım Kilisesi'nin geleceği parlak; belki de yirmi yıllık suskunluğu bitecek.

SANTA MARIA DRAPENS KİLİSESİ

Bu kilisenin geçmişini 1584 yılında, Clara Bartola Dreps'in, bir evi Fransiskanlara hediye ettiği günlere dayandır. Bina 1678 yılında yamıncaça kadar kilise olarak kullanılmış ve ayınlar 1691 yılında sonra Beyoğlu'nda bir başka binada sürdürülmüştür. Bu binanın da bir deprem sonucu yıkılmasının ardından 1769 yılında bugünkü taş bina inşa edilmiştir. Papazların geçimini cemaatinin bağışlarına ve kira gelirlerine dayandıran bu kiliseye ait çevrede bazı binalar da mevcuttur.

Bu arada Posta ve Tomtom sokaklarının keşiştiği noktada yer alan Katolik Terrae Sanctae Kilisesi ziyarete gittiğimiz gün kapalıydı ve civarda bize yardımcı olacak kimseyi bulamadık.

SAN ANTONINO DE PADOUE KİLİSESİ

Santa Maria Drapens Kilisesi'nden biraz yukarıda San Antonio de Padoue adlı çok iyi korunmuş bir kilise yer alır. Bu kilisede 1262 günleri ayın yapılmaktadır. Üğradığımızda dua eden, mum yakıp bağış yapan insanlarla rastladık. Bu kilise 1726 yılında yapılmış, 1831 yılındaki yangında büyük ölçüde hasar görmüş, 1832 ve daha sonra 1905 - 1908 yıllarında Büyük Pera Caddesi genişletildiğinde yeniden inşa edilmiş. Avrupa'daki Fransiskanların maddi yardımları ve padişah fermanı ile yapılmış bu kilise Beyoğlu'nun ana caddesinde betonarme tarzı inşa edilmiş ilk yapıdır. Odalarının biri Süryanilerin Keldani mezhebi üyeleri tarafından kullanılmış.

SURP YERORTUTYUN KİLİSESİ

Odakule'ye doğru yöneldiğimizde kulenin dibinde mütevazı bir kilise ile karşılaşırız. Bu Surp Yerortutun (Kutsal Üçlü) isimli bir Ermeni Kilisesi'dir. Bir süredir onarımda olduğundan kapalıdır. Bu kilisenin kapısında bir za-manlar Habsburg-Lorraine arması vardı. Papazların Viyana'da eğitimi görmesi nedeniyle, Esasında Avusturya kökenli bir kilise olan bu yapı İt. Napolıyon ve eşi Evgeniye'nin Sultan Abdülaziz'i ziyaret etmesi sırasında ce-maatine bağışlanmıştı. Surp Yerortutun Kilisesi, Pervka sokakında bir mücevher kutusu gibi durmaktadırgün...

NAOS TON ISADION TIS PANAYIAS KILİSESİ

Bulvar'ın solunda, Emir-Nervus sokagının sonunda bulunan bu kiliseye Kasıpa Panaya denir. 1804 yılında Haziran ayında yapımına başlanmış ve aynı yılın Eylül'ünde tamamlanmıştır. Kilisenin kurucularından ve zamanın Dişlişleri vekili İzzet Efendi'nin arkadaşı olan Dimitrios Muruzis ile ilgili ilginç bir hikaye vardır. O zamanın kanunları, yeni bir kilisenin yapılabilmesi için yapımı planlanan mahalde eskiden başka bir kilisenin bulunmuş olmasını şart koştuktaymış. Halbuki böyle bir durum söz konusu değilmiş. Muruzis bir hileye başvurmuş. Araziyi bağışlayan Hadjopoulos adlı arkadaşı ile iki Rum'un arazi üzerinde kavga etmelerini temin etmiş. Olay kadya intikal etmiş ve Rumlar kavgalaştıkları yerin Romahlar zamanından kalma eski bir kilise olduğunu söylemişler. Böylece olay mahal kayıtlara geçmiş ve daha sonra kilise yapımı için üst makamlara başvurulduğunda zamanın padişahı III. Selim bu kayıtlara dayanarak inşaat izin vermiş, ancak yapının çok kısa zamanda bitirilmesini ve çevredakilere rahatsız etmeyecek şekilde yüksek bir duvarla çevrilmesini şart koşmuş. Tüm bu çabaları gösteren ise daha sonraları İs'ın'nın mezarının restore edecek olan Panayotis Comminos adında bir Rum'muş. Bu arada 1821'de, yani Yüyan isyanı yıllarında, Panayotis ve eli arkadaşının İstanbul Limanını ele geçirmeye çalıştıkları iddiası ile tutuklandıklarını belirtim.

Her neyse, kiliseye 1831 ve 1860 yıllarında bazı ilaveler yapılmış, 1950'de ise Bizans tarihi uzmanı Francois Dapolla Kariye manastırındaki mozaiklerin kopyaları ile süslenmesine nezaret etmiş.

Bugün, III. Selim'in fermanı ile yapılan yüksek duvarın bir kısmı ayakta durmaktadır. Kilisenin çevresinde bulunan mezarlıktan alınan mezar taşları ise duvarın tepesini süslemektedir.

Panayia'nın emniyeti Beyoğlu'ndaki Rum Ortodoks cemaatinin merkezi olması ve çeşitli Rum Ortodoks eğitim kuruluşlarının bünyesinde katkısı bulunmasıdır. Panayia günümüzde Hagia Triada, Hagia Constantin ve Şişli'deki Metamorphosis Kiliselerinin idari çerçevesini oluşturmaktadır.

HAGIA TRIADA ODİGİTRİA KİLİSİ

Hacıoğlu'na göre, İstanbul'un Hacıoğlu'na ait olduğu iddia edilen bölgede, Hacıoğlu'nun bir zamanlar burada yaşadığı ve burada bir tür hanı ve hanca olarak yaşadığı iddia edilmektedir. Hacıoğlu'nun burada yaşadığı iddia edilen bölgede, Hacıoğlu'nun bir zamanlar burada yaşadığı ve burada bir tür hanı ve hanca olarak yaşadığı iddia edilmektedir.

heplerle birlikte, İstanbullu Katolik Rumlar bu kilisede Rumca ayin yapmaktalar.

ÜÇ HORAN KİLİSESİ

Balık pazarının manavlarıyla, süslü bu işlek bölümünde gri renkli bir kapıyı açarak büyük bir kiliseye giriyoruz. Burası Ermeni Gregoryan Uç Horan Kilisesi. Ayin henüz bitmiş ve papazlar ayrılmış. Bekçi kiliseyi gezip fotoğraflamamızı tüm ısrarlarımıza rağmen reddediyor.

Bu noktada bir zamanlar Bizans Kilisesi varmış ve 1515 yılından sonra Ermenilere satılmış. 1525'te ise Ermeni Patriği tarafından kapatılmış. 282 yıl sonra, 1807'de Üç Horan Kilisesi inşa edilmiş ve çok kısa zaman sonra yangın sonucu tahrip olunca 1810 yılında bugün gördüğümüz bina yapılmış. İşte bu kilise Gregoryan Ermenilerin Rutsal tapınağı.

Balık Pazarı'nda sola dönüp Hagia Triada Odgitra'yı tekrar selamlayarak Hagia Constantine'ye yöneliyoruz.

HAGIA CONSTANTINOS VEYA HAGIA ELENI KILISESİ

Yakın zamanda temizlik ve genişleme çalışmalarına rağmen Tarlabası'nın ana bulvarı Kalyoncukulluk, hala pis ve yoksulluk içinde. Buralarda binalar arasına asılmış çamaşırlar, bakımsız yapılar ve değişik tipte insan yüzleri ile karşılaşırız. İstanbul'un bu yüzü her zaman kendini göstermez.

Yolun sonunda de sağda güçlü ve patiridan bizi kurtaran bir avlu var. Haiga Eleni veya Hagia Constantinos Kilisesinin avlusu. Yaşlı bir Rum çifti, ilk anda Rumca, sonra aksanlı bir Türkçe konuşarak bizi karşıyor. Avluda bulunan küçük evlerden birinin duvarında gümüş kaplama bir ikon var. Kilisenin kapısını açmak üzere genç bir Rum beliriyor. Sanki yüzüydürlar unutulmuş bir sandık açılmışıymuş gibi bir duygu var içimde. İstanbul'un bu ikinci Rum Ortodoks Kilisesinin yapımına Mart 1857'de başlanmış ve yapı 1861 Mart'ında tamamlanmış. Bir ay sonra da kilise cemaate açılmış, mimarın adı Karaja, iki tane büyük çan kulesi var. Aralarında daha küçük bir çinisiçü. Bu küçük kulenin ön tarafına Costa Sircopoulos adlı varlıklı bir Rum'un yakın zamanda bağışladığı büyük bir saat monte edilmiş.

Kilisenin içi daha önce ziyaret ettiğimiz diğerleri kadar loş değil. İlk göze çarpanlar her biri bir sanat şahsı için ikonlar. Bu ikonlardan bir kaç tanesi Osmanlı zamanında alınmış. Ancak 1788 yılından kalma y. Ioannis Komars adlı bir Giriitli tarafından kiliseye verilmiş. İkon geride kalanlar arasında,

SURP ASZVASZAZİN

Hacı Abdullah lokantası doğrudur. Kiliselerimizde birden biri gri-beyazlı bir kapı dikkatini çeker. İleri baktığımızda listemizde adı geçmeyen bir kilise ile karşılaşıyoruz fark ediyoruz. Biraz heyecanlı, içeri giriyoruz. Tahta panel burasının bir Ermeni kilisesi olduğunu anlatıyor. Bize yardımcı olan bir Ermeni doktor yapının Korint tarzında 1866'da inşaa edildiğini ve 1920 yılına kadar Patrikhane olarak hizmet verdiğini söylüyor. Kilise Katolik cemaatı tarafından Vatikan'a bağlı imiş.

Kilise Patriği Ohannes Çolakyan bize ilgi gösteriyor ve yapı ile ilgili başka bilgiler aktarıyor. İsa'nın gökyüzüne yükselişini temsil eden resim dokunulmaz duvar örtüsünün İstanbul'da ve Sultan Abdülaziz'in ziyaretleri sırasında III. Napolyon ve eşi Eugenie tarafından hediye edildiğini öğreniyoruz. Bu ziyaretin İstanbul'daki aynıklılık için çok önemli olduğunu ve Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki etkisini attırıldığını ileri sürmek yanlış olmaz. Ohannes Çolakyan gerçek bir beyendik; bizi ofisine davet ediyor, ancak geçmemiz gereken başka kiliseler bulunduğunu açıklayarak daveti geri çeviriyoruz ve kiliseden teşekkürla ayrılıyoruz.

Abdullah Lokantası'nda mükellef bir öğle yemeği yedikten sonra gezimizin diğer bir durağı olan Hagia Triada kilisesine doğru yola düşüyoruz.

HAGIA TRIADA

BeYOğlundan Taksim'e çıkarılan son sokaka girenler (Mezarlı Sokak) kılıfı kapı ile çıkışını sağlar. Hacı Baba Lokantası'na yemek yemisi olan balkondan bu türden çıkışlar, diğer hagi kapı ile çıkışları ile aynıdır. Hacı Baba Lokantası'na yemek yemisi olan balkondan bu türden çıkışlar, diğer hagi kapı ile çıkışları ile aynıdır. Hacı Baba Lokantası'na yemek yemisi olan balkondan bu türden çıkışlar, diğer hagi kapı ile çıkışları ile aynıdır.

İSTANBUL SAATİ Jak DELEON

İstanbul'da bale ve dans

İstanbul'un "eski"sini yazarken "yeni"sini gözardı etmede üstümüze yok. Yüz yıl öncesinin meyhanelerini yazarken yirmi yaındaki İstanbul Festivali'ni görmezden geliriz. O festival ki İstanbul'un tümünü "dünyaya açılan pencere"ye tahvil etmiş, kültürel gel-git aracılığıyla sanatseverlere "bol oksijenli" günler sağlamıştır. Bu satırların yazarı bale tarihçisi olduğu için de kırmızı hücrelerini dans gösterileriyle (tabii ki seyirci olarak) besler.

Şöyle bir senaryo düşünelim: Milyonlarca yıl önce yeryüzü. Akıl almaz güzellikte bir doğal çevre. İnsan adı verilen canlının yeni fizilenmeye başladığı, ateşin bilinmediği, konuşma olgusunun doğmadığı bir dünya. İlkel insan avlanmış, korkmuş, sevinmiş, sevmiştir. Doğuma ve ölüme, coşkuya ve acıya tanık olmuştur. Önü alınmaz bir anlatı istemi egemendir benliğine ama sözel dil henüz "yok hükmünde"dir. O zaman (hiçbir öğretiye, kurama, koreografik yönetime gereksinim duyulmaksızın) bedensel dil girer devreye. Uzun ya da kısa devinimler, sıçramalar, düşüşler ve dönüşler aracılığıyla çalışmaya koyulur anlatım sürecinin çarkları. Sonuçta müthiş bir iletişim akımı doğar "dansçı"dan "seyirci"ye doğru... Zaman tüneline dalıp geçmişten günümüze hızla yol alırsak, çağlar boyunca dansın temelde değişmediğini görürüz: Klasik bale, çağdaş bale, modern dans ve dant tiyatrosunun ortak paydası, kulağa değil de göze seslenen "bedensel dil"dir.

Nasıl kullanılır bu bedensel (ve sözel olmadığı için evrensel) dil? Yüzyılımızda bu soruya en iyi yanıt veren toplulukların arasında geliyor Ballet du Nord. Yürdümuzda ilk kez 1986 yılında gelerek gösteriler sunan Ballet du Nord için o demlerde yayımlanan bir incelemede "elmasın damarına yürüyen ışık" diye söz etmiştim. Bu ışığın meşalesi, topluluğun kurucusu Alfonso Cata'ydı kuşkusuz. Bir söyleşimizde şu noktalara değiniyordu Cata: "Herseyden önce klasik teknik oluşturuyor temelimizi. Klasik adım yapısı üstüne Georges Balanchine tarzı çağdaş bale yapımları gerçekleştiriyoruz genelde. Kimi an modern dansa, dans tiyatrosuna ya da caz-baleye yöneldiğimiz oluyor. Sanatta çeşitlilik ilkesinin gereği de bu kuşkusuz."

Roland Petit Topluluğu, Joffrey Balesi, Le Ballet du Marquis de Cuevas, Stuttgart Balesi, Pennsylvania Balesi, New York Balesi, Cenevre Balesi, Frankfurt Balesi gibi dünyaca ünlü topluluklarda dansçı, eğitmen ve koreograf olarak çalıştıktan sonra Fransa'da Ballet du Nord'u kuran Alfonso Cata, kısa süre önce öte aleme göçtü. Günümüzde Jean-Paul Comelin yönetiyor bu genç ve dinamik topluluğu.

1961 yılında eleştirmen James Monahan "The Dancins Times" dergisinin ağustos sayısında şöyle yazıyordu: "Rambert Balesi parasal açıdan topallıyorsa da sanatsal açıdan güvenli ve sağlam adımlar atıyor." Aynı yıl içinde yer alan bir gösteri sonrası, Fransa'nın Madrid Büyükelçisi'nin eşi Madame de Margerie sunları söylüyordu: "Rambert yalnız İngiliz balesinin değil, çağdaş balenin de beşigidir." Rambert Balesi (Ballet Rambert) 1926 yılında Londra'da kuruldu. Marie Rambert yönetimindeki topluluk 1930'da Mercury Tiyatrosu'nda gösteriler sergilemeye başladı, 1946 yılında Sadler's Wells Tiyatrosu'nun sahnesine geçti. Klasik baleden çağdaş baleye uzanan geniş bir repertuarla seyirci karşısına çıkan Rambert Balesi'nin en önemli özelliği, günümüzde yaşanan en yetkin dans tiyatrosu topluluklarından biri olması. Topluluğun tarihinde iz bırakan koreograflar arasında Frederick Ashton, Andrée Howard, Antony Tudor, Walter Gore, Frank Staff, John Cranko, Kenneth Mc Millan, Norman Morrice, Richard Alston, Robert North, Christopher Bruce gibi "dev" mühürler bulunuyor.

Neden yazdım bunları?

Çünkü İstanbul'u yazmak yalnızca "nostaljik takılmak" ya da mimarisinden, sosyal/siyasal tarihinden, güncel sorunlarından dem vurmamak demek değildir. İstanbul sahneleri iki ay boyunca (yılın altıda biri) son derece nitelikli bale/dans topluluklarını konuk eder. Ballet du Nord ve Rambert Balesi 1992'nin "yıldız" konuklarıydı. Ve adını taşıyan festivalde soluk aldı şehir...

Kınalı Yangını

Galip KAYNAK

Fransız ihtilali bütün Avrupa'yı sarmış, Napolyon'un orduları her tarafı kasıp kavurmaktaydı. Avrupa'nın haritası tamamen değişmiş, Napolyon bir kardeşini İtalya'ya, diğer kardeşini de İspanya'ya kral yapmıştı. Avrupa'nın diğer ülkeleri Fransa'nın birer vilayeti haline getirilmişti. İngiltere'nin; Rusya, Prusya ve İsveç ile yaptığı ittifak, Fransız ordularını durdurmaya yetmiyordu.

Osmanlı İmparatorluğu ile Fransa arasındaki dostluk, ittifak ilişkilerini, bilhassa İngiltere'yi fena halde sınırlandırıyordu. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya arasında devam eden savaş, Rusların bütün güçleriyle Fransızların üstüne yüklenmesine engel olmaktadır. İngililer; Rusların Fransız orduları karşısında serbest kalabilmesi için, Ruslarla Osmanlıların barış yapmaları gereğine inanmaktaydılar. Bunun için de bütün güçleri ile Osmanlı İmparatorluğu'na baskı yapıyorlar, nota üstüne nota veriyorlardı. Bu notalar Bâbü-âli'yi bunaltmıştı.

İngilizler, Bâbü-âli'ye 8 Şubat 1806 tarihinde bir nota daha vererek; Bozcaada önlerinde hareket halinde bulunan İngiliz donanmasının görüşmeler yapmak üzere, İstanbul'a geleceğini, donanmanın Çanakkale Boğazı'ndan geçerken kendilerine hasmane tutumda bulunulmamasını, aksi takdirde ziyaretlerinin dostça olmayabileceğini bildirmişlerdi. Bâbü-âli daha bu notaya cevap verme imkânını bulamamıştı ki; irili ufaklı onbir parçadan ibaret İngiliz filosu İstanbul önlerinde görüldü. 19 Şubat 1806 tarihinde, Çanakkale Boğazı'nı korumakla görevli askerlerin bayram namazında olmalarından ötürü istihkakların boş kalması, aynı zamanda kuvvetle esen Lodos'un da yardımı ile Çanakkale Boğazı'nı kolaylıkla geçen İngiliz donanması İstanbul önlerine gelmişti.

İngiliz donanmasının İstanbul'a gelmesi üzerine, İngiltere sefirini bir nota daha vererek:

1. Osmanlı donanmasının İngiliz donanması emrine verilmesini,
2. Ruslarla derhal barış yapılmasını,
3. Fransız sefirinin derhal hudut dışı edilmesini,
4. Aksi takdirde İstanbul'un tahrip edilerek zaptedileceğini, bildirmişti.

Bâbü-âli şaşkınlık içinde, bu notaya nasıl cevap vereceklerini düşünüp dururken, Fransız sefiri Sebastian, hariciye vekilinin yanına girer, durum Fransız sefirine anlatılır.

Fransız sefiri "5-10 parça gemi ile İstanbul gibi bir şehrin zaptedilmesinin mümkün olmayacağını göremez misiniz? Gemilerde kaç asker var ki, karaya çıkıp da şehri zaptedebilsinler? Bunlar yapsalar yapsalar, şehri topa tutarlardı, bir kaç evi yıkar ve şehrin iki yanında yangın çıkarabilirler. İstanbul çok büyük yangınlar görmüştür. Yanan ve harap olan yerler tekrar onarılabılır. Lakin devletin şerefi yıkılırsa bunun telafisine imkan yoktur. Bir kaç yere yerleştiğimiziz toprak, onların sahile yaklaşmalarına mani olur. Siz İngilizler'den şartları

görülmek üzere üç gün müddet isteyin, biz de o zamana kadar tedbirimizi alırsız" der.

Bâbü-âli Fransız sefirinin görüşlerini makul görür, İngilizler'den teklifleri görüşmek üzere üç günlük müddet ister ve aynı zamanda da Fransız sefirini, İstanbul'un müdafaa planını yapmak üzere görevlendirir.

İstanbul halkı Fransız sefaret mensuplarının nezaretinde cansiperane bir şekilde çalışarak üç gün içinde, Yedikule'den Sarayburnu'na, Fenerbahçe'den Üsküdar'a kadar siperler kazar, 520 top ve 110 havan yerleştirir. Üç günün sonunda da, İngiliz teklifinin kabulüne imkan olmadığı, İngiliz donanmasının derhal sularımızdan çıkması mukabil notayla istenir.

Böyle cevabı bir nota beklemeyen İngilizler, şehri bombardıman için sahillere yaklaşmak isterlerse de, sahildeki yüzlerce topun ateşiyle karşılaşılır. Şaşkına dönen İngiliz donanması Kınalıada önüne çekilir.

Bu sıralarda Fenerbahçe'de bulunan askeri birlikten bir grup asker Kınalıada'ya çıkmıştır.

İngilizler su almak için üç kayıkla Kınalıada'ya çıkarlar. Askerlerimizle karşılaşınca çatışmaya girişirler. İngilizlerden sekizini öldürürler ve sekiz askerlerini de esir alırlar. Alınan esirler arasında amiralin oğlunun da bulunduğu anlaşılır. Askerlerimiz esirleri İstanbul'a götürürler ve amiralin oğlunu saraya teslim ederler. III. Selim bu olaya çok memnun olur ve askerleri kırkar altın ile mukafatlandırır.

İngilizler askerlerinin geri dönmeyeceğini ve adada çatışma olduğunu öğrenince, Kınalıada'yı top ateşine tutarlar. Ada üç gün üç gece cayıp cayıp yanar ve tek bir ağaç bile kalmaz. Kınalıada o günden bu yana ağaçsız kalır.

Moralleri çok yükselen İstanbul halkı, sandallarla İngiliz donanmasının etrafında meşalelerle, nara atarak gösteri yapar. Bazen de gemiden gemiye geçmek isteyen kayıkları zaptederler.

Yiyecek, bilhassa su sıkıntısı çekmeye başlayan İngilizler 1 Mart 1806 sabahı erken saatlerde, İstanbul'u terk edip Çanakkale Boğazı'ndan geçmeye çalışırlar. Bu sefer Mehmetçik görevi başındadır. Sahillerimizden yapılan top atışları sonunda, İngiliz gemilerinden birçoğu, hasara uğrayarak batar 130 ölü ve 412 yaralı veren İngilizler kaçır giderler.

Kaynaklar

1. Eftalettin Tekiner'in Dersleri.
2. Ahmet Rasim'in Osmanlı Tarihi.

Uçaksavar yolu ne zaman ışıklandırılacak?

Sabit Kalaycı Etiler'den bildiriyor...

Yılda 50 milyar kilovatsaat elektrik üretilen ve zaman zaman komşu ülkelere elektrik satan ülkemizin en kalabalık kenti İstanbul'da bazı sokaklar hala zifiri karanlık. Her gün sokakların kazıldığı ve yeterli ikaz işaretlerinin katıyen konulmadığı kentimizde karanlık bastıktan sonra eve dönmek zorunda olan veya bir sokak ötedeki ahhabını ziyarete giden kentlilerimizi bekleyen sinsi tehlike, karanlık sokağın karanlık bir çukurunda sabahlamak. Kırk yıllık Uçaksavar Mahallesini, Nispetiye Caddesi'ne bağlayan caddemsi sokak da geceleri kapkaranlık. Üstelik yağmurlu günlerde zemin yarı yarıya suyla kaplanıyor. Bir de doğalgaz, İSKİ, PTT çukurlarını eklerseniz, eve ıslanmadan, ayak bileği burkmadan veya çukura düşmeden ulaşabilen yaya vatandaşları kutlamak gerekir. Yetkililerden bugüne dek herhangi bir "günah çıkarma" açıklaması gelmedi. Bari semt sakinlerine birer Tokai çakmak dağıtsalar da kurtulsak.

3. ULUSLARARASI İÇGİYİM HAFTASI

10 - 14 EKİM 1992 İSTANBUL • ADANA • ANKARA

10 EKİM İSTANBUL THE MARMARA OTELİ
GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI YARARINA

11 EKİM ADANA SEYHAN OTELİ
TOROS LİONS KULÜP YARARINA

12 - 13 EKİM ANKARA HİLTON OTEL
ANKARA ATATÜRK LİSELİLER VAKFI YARARINA

14 EKİM İSTANBUL THE MARMARA OTELİ
FINAL SHOW

WARNER'S®

türkiye'de 10. yıl

AKTARININ GAZETESİ
BİZİM ŞEHİR
HABERLERİ

KAÇIN tramvay geliyoor

Fotoğraf: Cüneyt AYRAL

İlker SARIER

Raylı tramvay, hafif raylı tramvay, hızlı tramvay, üstü kapalı tramvay, metro, açık metro, kapalı metro derken, az kaldı kafayı üsütiyorduk ki, nihayet nurlu gibi bir tramvayımız oldu. Dahan'ın kurdugu ve sonradan bazı malum çevrelerce "Bu tramvay değil, tren" diye eleştirilen Aksaray - Ferhatpaşa hattını hesaba katmazsanız, şimdi Beyazıt-Sirkeci hattında' harbiden bir tramvayımız var.

Düşmanlar çatlasın! Biliyorsunuz, Babıali'de birbirini bir kaşık suda boğacak kan davalı kalemiler bile tramvayın kurulması görüşünde birleşmişlerdi, Cumhuriyet tarihinin en büyük "müttefik ittifakı" tramvayın kurulması hususunda birleşik cephe oluşturmuş idi, bu arada bazı münafıklar Sözen'in "hızlı tramvayı" için "saatte 20 kilometre süratle gidiyor" diyerekten çamur atmaya kalkıştılar ama şunu teslim etmek gerekiyor ki, bu şehirlik yatırımı, bağırta bağırta son yılların İstanbul hayrına büyük projelerden biri olmayı başardı. Biz de, gazetemizde "Dan, dan dan... çekilin yoldan..." diyerekten karınca kararınca tramvaya duyduğumuz aşk ve hasreti dile getirmiş idik. Yalnız itiraf edeyim, henüz binmek nasip olmadı. İki nedenle...

Birincisi, gazeteden başımızı kaldırıp şu İstanbul'da neler oluyor" diye bakmak için zaman yaratmak giderek zorlaşıyor... İkincisi, diyelim, zaman bulup gitmişiz de tramvaya binmeye çalışıyoruz, işte o anda hücum eden işsiz güçsüz taifesi ve bedavacı hemşehrilerimizin ayakları altında ezilmekten fena halde ürkmekteyiz. Bir gün nasip olursa bineceğim tramvaya aslanlar gibi... Zaten o zaman tramvay da doğal bir kullanış sürecine girmiş olacak, bizim de tramvaya binmemiz zaruret haline gelmiş olacak, böyleli daha güzel, daha şık. Sırf binmiş olmak için, sırf artistlik olsun diye, aman gideyim göreyim de sağa sola kılık yapayım diye tramvaya binmeyi ayıp sayarım. Bizim üstelik, barlarda saat 23.00 sularında, sarhoş ettikten sonra tramvay deneyimlerimizi anlatarak tavlamaşı tasarlayacağımız bayan hayranlarımız da yok.

Öyle bir fırsat olsa, değil tramvaya binmek belki tramvayın tarihi bile ezberlenebilir, o ayrı konu. Ama tramvaya binmedik dedikse, yanından da geçmemiş değiliz. Beyazıt-Sirkeci hattının nasıl kazıldığı, rayların nasıl döşendiğini hepsini görmüş, orada meydana gelen keşmekeşi de bizzat yaşamışız. Hatta bir takım korkulara düşer olmuşuz. "Bu ahalî ile bu tramvay bir arada oldukça ilginç kazalara tanık olacağız" gibisinden kehanetlere yatmışız, sonradan bunların kehanet olmadığı da ortaya çıkmıştır maateessüf! Olmadı mı, oldu!

mesela, bir taksi ile tramvay tokuştu.

Daha sonra, bu kibar tramvaylarımızdan biri yolun ortasında hüdainabit yürüten İstanbullu bir hemşehrimize arkadan bindirdi.

Gazetelerde haberler oldu.

"Tramvayın çarptığı vatandaş hastaneye kaldırıldı, sağlık durumu ciddiyetini koruyor!"

Yani tramvay ile insanın çarpışmasından bir "trafik kazası" meydana geldi. Dünyanın birçok vilayetinde tramvay var, orada bittabi insanlar da yaşamakta fakat genellikle ahalî tramvayla tokuşmamakta.

Neden dersiniz, bunun sebebi basit:

Biz cesur bir milletiz, tramvay mırnav bize vız gelir. Üzerimize gelirken tramvayı gördük mü kaçmayız, o kaçsın!

Şimdi birileri çıkıp "Tramvay yollarını tel örgülerle kapatalım, insanlar ayrı yerden, tramvay ayrı yerden gitsin, o zaman kaza olmaz" diyebiliriz ama. Bu çok yanlış olur.

Hiçbir yerde tramvay ile yayalar böyle tel örgülerle ayrılmıyor, biz de ayrılmamalı.

Zaten şehir içinde öyle tel örgüler, demir parmaklıklar falan çok çirkin ve af buyurun çok aptalca bir şey.

Tel örgüyü ben şöyle anlıyorum: Biz, millet olarak hangi yolda yürüyeceğimizi bilmediğimizden her tarafı demir parmaklıklarla kaplıyoruz kusura bakmayın! Hayır, biz artık nerede yürüyeceğimizi biliyoruz bilmemiz gerekiyor.

Nasıl biliyoruz?

Biraz dikkat edeceğiz o kadar!

Tabii tramvaya yine dikkat edeceğiz, tramvayın fiziksel özelliklerine.

Tramvay, bir beygir değil, tırsı dediniz mi durmaz, köpek değil, elinize taş aldınız mı kaçsın!

Tramvayın gözleri yok, kafası yok, beynsiz bir makina işte.

Tramvaydan çok şey beklememek lazım.

Nihayet üzerinde bir vatman var, o kalabalığa bir kişi ne kadar hakim olabilir, ani hareketleri ne kadar kontrol edebilir, diyelim vatandaş son anda farkettiler freni çektiler, bilmem kaç tonluk demir kütle nasıl ve ne kadar zamanda durabilir?

Tramvay ile aynı mahalde yaşayan hemşehrilerimizin bütün bunlara dikkat etmesi gerekiyor.

Biliyorum kolay değil, Aksaray'da veya Sirkeci'de o gürültü, o trafik hengamesi içinde, arabadan kaç, insandan kaç, tramvaydan kaç kolay değil, erkeksiz teker teker gelin!" diyerek işi kabadayılığa vurabilir.

Aman kabadayılık yapmayalım. Tramvayla şaka olmaz! Vurdu mu gebertir!

TRAM/GÜN/VAY!

Da Istanbul a Milano via Londra

Il viaggio creativo di Rifat Özbek, nuovo astro nascente dello stilismo: grazie a una moda che fonde eccentricità inglese e sensualità mediterranea

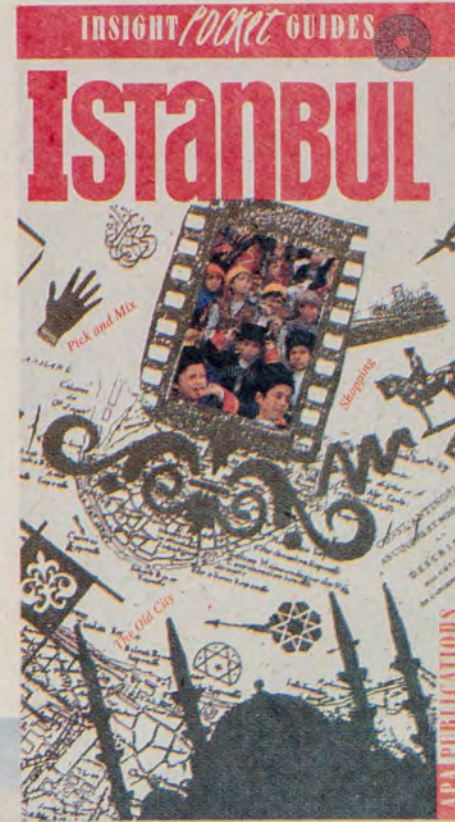
Al suo debutto sulle passerelle milanesi, nell'ottobre 1991, multi indicarono le sue proposte come l'unica vera novità delle ultime stagioni. Le riviste di moda e non lo hanno poi definito di volta in volta scottato e innovativo, eccentrico e spregiudicato. Lui ride. Le etichette lo dicono, niente di più. A Rifat Özbek il successo non ha evidentemente dato al-

la testa. «La mia testa è fra le nuvole, come sempre. Ma ho i piedi saldamente piantati per terra». Non è quel che si dice un presuntuoso, né un ambizioso. E soprattutto un creativo che si divide in quello che fa. Se proprio lo si deve inquadra- re, si può dire di lui che è di- verente, disinibito, curioso, e anche buon businessman. Lo stilista inglese — ma

Istanbul yine gündemde

Dünyanın sayılı güzel şehirlerinden olan İstanbul, batı dünyasının gündemini işgal etmeyi sürdürüyor

Yaşamlarını büyük bir bölümünü okumaya ayıran batı insanları için dünya tarihinin en önemli odaklarından biri olan İstanbul'u keşfetmek her zaman ilginç olmuştur. Son olarak, yayımladığı rehber kitaplarla haklı bir üne ulaşan INSIGHT GUIDES'in yeni serisi "TUTTOTURISMO" serisinden yayımlanan İSTANBUL kitabı "Hoş Geldiniz" diye

başlıyor, Metin Demirsar tarafından kaleme alınan kitap çok hoş bir çalışma ve özellikle İstanbul'a ikinci kere gelenler için daha uygun. Öte yandan İtalyanların ünlü seyahat dergisi "TUTTOTURISMO" 162. yaz sayısını Türkiye'ye ayırdı ve özel bir ek çıkardı. Türkiye'yi anlatırken de İstanbul'a büyük yer veren dergi Laura OGNA'nın fotoğraflarını ve İstanbul yorumunu yayımladı. Cornucopia dergisinin ikinci sayısında da İstanbul ve İstanbul'dan kaçış temel konuları oluşturuyor. Avusturyalı

ressam H. Sattler'in yaklaşık 150 yıl önce boyadığı bir İstanbul panoraması derginin iki tam sayfasına yayılmış enfes bir baskı. İstanbul'un yeni yerleşim merkezlerinden Kemer Country'ye övgüler dolu dört sayfa ayrılmış ve en önemlisi de "İstanbul'dan kaçış" yazısı okumaya ve düşünmeye değer bir ürün. Öte yandan dünyanın sayılı moda dergilerinden VOGUE ITALIA sayfalarında İstanbul'dan söz etti. Genç ve uluslararası modacılarımız Rifat Özbek'in tüm dünya modacıları tarafından bir süredir alkışlanmakta olan yaratılarını sunarken

Atmosfera diversa al quartiere dei pescatori. Il Kumkapi, quasi deserto di giorno, la sera diventa un luogo di festa. È un susseguirsi di piccoli ristoranti, con tavolini, tende e insegne che si affacciano sulle stradine. A riempire l'aria già colma di aromi ci sono anche le note e le canzoni: chitarre, mandolini, sitar e ney, il flauto di canna dal suono purissimo e coinvolgente. Qui, in questi locali piccoli come bistrot, dove l'allegria e la festa non essere di casa. I piatti vanno grigliati alle pre- come i gamberi, il pan- naggio fuso con modoro. Squisiti e fritte o ripie- il latte di leo- e secco e forte Ottima anche le mediter- ranean.

spetta. Se non è possibile soggior- narvi, vale la pena però visitare i suoi saloni dove il liberty si mescolò con accenti orientali. Delizioso non troppo caro, il SOKULLU PAŞA (İshakpaşa Mah. Mehmetpaşa Sokak 3, tel. 51817902). Chi vuol le aprire le proprie finestre sul Bosforo, sceglierà il BEBEK OTEL (Cevdet Paşa Caddesi 113, tel. 1633000). Quasi tutte le grandi ca- tene alberghiere internazionali so- no presenti a Istanbul: Hilton, Sheraton, Meridien, Ritz, Novotel e il RAMADA, nei pressi del Bazar.

DOVE MANGIARE

A Istanbul si mangia bene e i tutti i ristoranti il servizio è premu- roso e rapido. Il famoso PAN DELLA (Misir Carsisi, tel. 5273909) con le sue belle sale rivestite o- mauliche sopra il Bazar delle Spe- zie, offre ottimo pesce e deliziose mezedes (antipasti). Di classe è l'ARDULLAH RESTORAN (Kor- Caddesi 11, tel. 1636406), nel qua- tiere di Eminönü. Chi cerca una sa- raia romantica, potrà cenare suon di musica e a lume di candel- al SARNIC (Sogukcesme Cae- des, tel. 5124291). Una pizzeria "alla turca" è il KRAI-VS RRA.

DOVE DORMIRE

Negli ultimi anni, molti nuovi al- bergi sono stati costruiti, altri hanno trovato la loro collocazione in antiche dimore di tono. Così è stato per lo YESIL EV (Kahasa- hal Caddesi 1, tel. 519783), palae- zetto ottocentesco posizionato stra- tegicamente accanto alla Moschea Blu e a Santa Sofia. Arredato con stoffe di seta, ha un bellissimo orien-

Una scorcia di Istanbul, con le moschee visto dal Mercato delle Spezie, del quale in basso vediamo una bottega.

Istanbul da gustare

Naim GÜLERYÜZ

İSTANBUL SİNAGOGLARI

Naim Güleriyüz'ün İSTANBUL SİNAGOGLARI da kendi yayını olarak ve tüm geliri 500. yıl vakfına bırakılmak üzere yayımlandı. Türkiye'de giderek artan Amerikan doları ile alış-veriş etme furçasına kapılan kitabın arkasında 10 dolar diye yazıyor. Kuşe kağıda, özensiz ve gelişigüzel bir baskı. İstanbul Sinagogları toplamı olması açısından önemli olabilir ama yapılan işe karşı gayet duyarsız bir ürün, dolar ile satılıyor oluşu ise itici bir özelliği bu kitabın.

Sahaf Alâattin'in tozlu raflarından

Alâattin ESER
Bookseller

Galatasaray, Sahne Sok. Ali Han K. 3 No. 302 İstanbul - TURKEY
Tel. : 243 61 90 Fax : 513 13 68 Message : 522 90 35
243 49 10 251 73 25 251 73 23 - 24

ISTANBUL TOURISTIQUE

per
ERNEST MAMBOURY
Professeur au Lycée de Galatasaray
Membre d'Honneur
du
Touring et Automobile Club de Turquie

EDITION FRANÇAISE
Mise à jour à fin mars 1991
300 illustrations, plans, cartes,
dessins, vues panoramiques, etc.

1991
CITISUL BIRADERLER BASIMEVI
İSTANBUL

LA VALEUR HUMANITAIRE ET CIVILISATRICE DE LA CONQUÊTE DE CONSTANTINOPE

Traduction de
HENRIET KALIN

Collection de l'Association pour la célébration
de la Conquête de Constantinople. No. 15

Imprimerie d'Istanbul
1993

THE IMPORTANCE OF THE CONQUEST OF ISTANBUL FOR MANKIND AND CIVILIZATION

Translated by
E. A. and S. M.

1993

Publications of the Istanbul Society for
Celebration of the Conquest No. 35

İSTANBUL MATBAASI
Nispetiye cad. No. 10

DİVAN OTELİNDEKİ DEGÜSTRASYONDA TADILAN ŞARAPLAR

Esentepe - Golden Nobel - Beyaz Domisek - 1990
Esentepe - Golden Nobel - Kırmızı sek - 1991
Esentepe - Hasret Geceleri - Pembe sek - 1991
Esentepe - Hasret Geceleri - Kırmızı sek - 1990
Esentepe - Kabare - Kırmızı sek - 1991
Esentepe - Kabare - Kırmızı sek - 1990

Kavaklıdere - 1975 Beyaz - Beyaz sek - 1975
Kavaklıdere - 1975 Kırmızı - Kırmızı sek - 1975
Kavaklıdere - 1976 Beyaz - Beyaz sek - 1976
Kavaklıdere - 1979 Beyaz - Beyaz sek - 1979
Kavaklıdere - 1980 Beyaz - Beyaz sek - 1980
Kavaklıdere - 1987 Selection - Beyaz Sek - 1987
Kavaklıdere - 1989 Tatlı ser - Desert tatlı - 1989
Kavaklıdere - 1990 Özel Beyaz - Beyaz sek - 1990
Kavaklıdere - Efsane - Beyaz sek - 1991
Kavaklıdere - İnci Damlası - Köpüklü sek - 1991
Kavaklıdere - Rosato - Pembe yarattı - 1991

Tekel - Buzbag - Kırmızı sek - 1990

Mathew Fort / *Ingiltere*
 Clarissa Dickson Wright / *Ingiltere*
 Birgit Siesby / *Danimarka*
 Hanne Goldschmidt / *Danimarka*
 Cherry Ripe / *Avustralya*
 Charles Perry / *ABD*
 Alan Davidson / *Ingiltere*
 Yaman Rennan / *Almanya*
 Martin Lam / *Ingiltere*
 Ord. Prof. Anna Masala / *Italya*
 Maria Masala / *Italya*
 Paul Lavy / *Ingiltere*
 Margaret Shada / *Ingiltere*
 Doc. Valentina Kotenko / *Moldova*
 Yembergen Allambergenov / *Ozbekistan*
 Edit Tasnad / *Macaristan*
 Darra Goldstein / *ABD*
 Kazim Kurbanzade / *Azerbaycan*
 Jane Davidson / *Ingiltere*
 Elizabeth Konesko / *Makedonya*
 Tazget Debes / *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*
 Yan Kit So / *Ingiltere*
 Evelyn Lyle Kalcas / *ABD*
 Alice Arndt / *ABD*
 Naile Minay / *ABD*
 Jill Norman / *Ingiltere*
 Sami Zubada / *Ingiltere*
 Holly Chase / *ABD*
 Christopher Ryan / *Ingiltere*
 Frances Ryan / *Ingiltere*
 Maria Jose Sevilla Tovar / *İspanya*
 Prof. Dr. Richard Hosking / *Ingiltere*
 Jacqueline Dumbleby / *Ingiltere*
 Prof. Dr. Ahmet Gahir Ahmetli / *Azerbaycan*
 Lucina Antonovic Bauer / *Polonya*
 Danuta Chwielkosa / *Polonya*
 Suat Engüllü / *Makedonya*
 Jia Zhongqi / *Çin Halk Cumhuriyeti*

Musîak Dostları Derneği

Perşembe, 30 Temmuz 1995

Beyaz Şarap,
available Selection

Kırmızı Şarap,
Cedars Antik (89)

1994

ΠΟΡΝ

eytiyaglı Dolma Tablo

İmam Bayıldı

...

Pasi Yapaşunda Lave

Çoban Sevinç

Kaymaklı Kayısı
Şekerpare

Türk Kahvesi
Likör ve Lokum

PCIPATRONŞARA

MÖVENPICK HOTEL-KAZAN
İstanbul'da Mövenpick Oteli'nin kurulmasında iki Türk gencinin ciddi emekleri vardı. Bunlardan birisi, kulakları çınlasın kuruluşun eski başkanı yardımcılarında **Suat Sadok**'tur, diğeri de halen, Türkiye, Yemen, Arap Emirlikleri, Arabistan ve Mısır'daki gruba başlı otellerin bölge satış müdürlüğünü yürüten **Sedat Nemli**'dir. Sedat Nemli, İstanbul'un iyi ailelerinden birisinin iyi öğrenim görmüş, helal şifli emmiş evlatlarındandır. Ana dili gibi İngilizce konuşur. Kendisi ile tanıştığımızda bana Mutfak Dostları ile benim önerebileceğim birkaç yemek-severe yeni açtıkları Kazan Lokantası'nı tanıtmak için bir akşam yemeği vermek istediğini söyledi. **Tuğrul Şavkat, Ali Esat Göksel, Muhtar Kırtaçoğlu, Neşet Kırcaçoğlu, Ergun Kökner, Ahmet Örs ve Adnan Eskişil**'den oluşan bir grup kimimizin eşli tatile kaçmış kimimizi de yalnız bırakmamış olarak otelin genel müdürü, yiyecek içecek müdürü, halkla ilişkiler müdürü ve Sedat Bey'in de hazır bulundukları yemeğe katıldık. Bendeniz hayli mızım ve yemek konusunda da pek "seçer" olduğumdan imam bayıldı önüne konduğunda şöyle bir durdum, çünkü lokantalar bu yemeği öyle kötü yapıyorlar ki korkuyorum yemeğe... Ancak yemekleri Tuğrul tadyordu ve onun onay verdiği bir yemeğe çatal batırmamak ayrı olacak diye düşünür bir lokma alayım dedim, efendim rahatlıkla söyleyebilirim ki imam bayıldı yapmayı **aşçıbaş Necati Duran** biliyor. Ayrı olmasa biraz daha isteyecektim. Bize tatırların yemeklerde (katılların imzası olan menüü aynen yayımlıyorum) eleştirilecek hiçbir şey yoktu, övecek çok şey vardı ama bu başlık altında övgü çok biliyorsunuz! Gelelim servis: Bence İstanbul'da "biz iyi lokantayız, deluxe lokantayız" falan diye alnıp da bir işi tam beceremeyenler **Şef Yılmaz Özkızıllırmak**'tan ders almak zorundalar. Servisin inceliklerini doğru olarak bilmenin yanı sıra, ekibini öyle bir yönetiyor ki sansızrın ruhlar servis yapıyorlar. Etrafta, başınıza dikilmiş bir garson yok. Ama başınızı çevirip de birşeye ihtiyacınız olduğu zaman da hemen bitiveriyorlar yanınızda. Kısacası çok başarılı bir servis

A circular medallion from a manuscript, featuring a central floral motif in blue and red, surrounded by intricate blue and white floral patterns. The design is symmetrical and highly detailed, typical of Islamic or Persian manuscript illumination.

KH Haber Merkezi

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'ne 3 Haziran 1992 tarihinde düzenlenen "Kültür Mirasımızın Korunmasında Toplumsal Duyarılırlık Yükseltilmesi" ve 1 Temmuz 1992 tarihinde düzenlenen "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Mimarlık ve Koruma Mevzuatımız" konulu toplantılarda konuşmacılar tarafından dile getirilen görüş ve öneriler çerçevesinde ortaya çıkan genel ilkeler, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nda yapılmak istenilen değişikliklere ışık tutuyor.

Özetlenen ilke ve yaklaşımlar şöyle sıralanıyor:

1. Kuruma kuralları, kuruluş olarak "bilimsel ağırlığı olan" ve bu ağırlığın tüm kararlarla "yanıtlı olduğu" bir yapıya kavuşturulmalı; statü olarak "özber", politik-ekonomik ve idari baskılara karşı "korunmuş", vesayet altında olmayan özgür çalışma güvencesi içinde görev yapmalıdır. Kurulların ve aldıkları kararların denetimde demokratik, hukukun üstünlüğüne temel alan ve "sivil dayanışmanın katılımına" açık olmalıdır.
2. Doğal ve tarihsel değerlerin korunması ve yaşatılması için özverili çabalar gösteren, ve bu nitelikleriyle uygar toplumlarda, kurumlarının "demokratik güvencesi" sayılan çevreye duyarlı örgütleri, hükümet dışı kişi, kurum ve gönüllü grupların kurumayla ilgili karar, uygulama ve izleme süreçlerine etkin katılımı sağlanmalı; bu örgüt ve oluşumların çalışmaları, eylemleri, yasal ve Anayasa güvence altına alınmalıdır.
3. Kuruma Kurulları, kültür ve doğa değerlerinin korunması ve değerlendirilmesi konusunda, ilgili tüm uzmanlara sahip olmalı, farklı alanlara, farklı uzmanların görüş ve kararına bırakılmalıdır.
4. Kuruma Yasası, hızlı kentleşme-göç ve konut ihtiyacı ile ortaya çıkan yeni gelişme alanlarını da dikkate almalı; bu alanların kente ait doğal ve kültürel değerlerinin

Bildiğiniz gibi bizim Patronun en birinci iddialarından birisi kendisinin de bu ülkenin yazarlarından biri olduğudur. Hatta onun için; "sen yazar - şair değilsin, bu işi kötü yapıyorsun" diyen nicelerine "benim gibi kötü şairler, yazarlar olmasa sizin iyi

olduğunuz nasıl anlaşılacak?" diye yanıt verir. Ancak **iyidir**, kö-tüdür, ama adamın dediği gibi öyle ya da böyle yazarlık işine bu-laşmıştır ve kendisine göre de söyleme biçimleri yaratmayı de-nemektedir. Nedir bu söyleme bi-çimleri? İşte zaten kavgaanın en babası da burada kopuyor, çünkü bizimkinin "söyleme biçimlerini" yalnızca Editör biliyor ve be-ğenmiyor. Hatta dilbilgisi ku-rallarına aykırı söyleme biçimleri olduğunu söylüyor ve Patronun hemen hemen bütün yazıları dizi öncesinde kıyamk çıkarmışçasına kırmızı kalemle "edit" ediliyor. Tabii Editörün ikinci işi olarak bi-linen düzeltmenlik sırasında bazı sözcükleri "patronun yazısında" yanlış yazması da bildirilen de-dikodular arasında. Patron bu ne-denle Editöre hınzırca planlar ha-zırlıyormuş: Örneğin sabah saat beşte acil bir nedenle telefon edip onu uykusundan uyandırmak gibi ve ne diyormuş biliyor musunuz? "İnşallah yataktan fırlarken koy-nunda yatan karakediş tırnalar onu da görür gününü.." inanın bunların "adult" olduğuna inan-mak da zor, ama işimiz duy-duğumuzu aktarmak: Yapılacak bir işimiz yok ne yazık ki...

çok etmemecek şekilde planlanıp, gerçekleştirilmesi yönelik etkin hüküm ve kuralları getirmelidir.

5. Kurumda, taşınmaz kültür varlıklarının "tek tek" ve salt "örnek saklama" amacı taşıyan tescil uygulamaları yetinilmeli, diğer genen anlamda ve çevresel ölçeklerde doğa ve kültürel kimliğin korunabilmesi anlayışına egemen olmalıdır. Bu amaçla, özellikle imar planlarındaki koruma hedeflerinin yine salt SİT'leri içeren koruma planlarıyla sınırlı kalmaması, genel planlamasının bir bütün olarak kurumayı, temel alması yönündeki etkin kurallar geliştirilmesi yasal zorunluluklara arasına alınmalıdır.

6. Özellikle "taşınır" kültür varlıkları üzerine yaratılan ve bu değerlerin haksız kazanç ve spekülasyon kaynağı olarak imarata yol açan, dahi, bu olumsuz süreci piyasaya korumaları ile de birleştirilerek "meşurlaştran" özel koleksiyonculuk, defnedicilik, antikaçılık vb. gibi faaliyetlerin ulus ve insanlık adına etkin kamu denetimi altına alınması; eski eserlerin alınıp, satılan ve üzerlerinde "kar" eden ticari meta olmaksızın kurtarılmalı; ve bu değerlerin birer "evrensel emanet" olarak devlet tarafından korunup, saklanması, yeni yasal yapılmadıkda kesin hükümlerle yer almalıdır.

7. Yeni Çevre Koruma Yasası, doğal-tarihsel-kültürel ve ekolojik çevre zenginliklerinin korunmasını içermeyen ve "önememeyen" bu nedenle de tahrip ve yok olmalarına yasa-zemin hazırlayan kentleşme, imar, çevre, turizm vb. gibi ilgli diğer tüm yasalardaki korumalumsuz etkileri "gidererek", onların üzerlerinde, ve "ülkenin sahibi olmanın" getirdiği güçlü işlevi olan bir temel yasa olmalıdır. Buna bağlı olarak, yine kentleşme, imar ve turizmle ilgili yasalarda da gerekli yeni düzenlemeler yapılarak, ülkenin şekillendiril-

DEVAMI ONSEKİZDE

"ADULT"

GÜZELLİKLER

Güzelliklerin azaldığı
ve her geçen gün
biraz daha
yalnızlaştığımız
bugünlerde...
Siz de sizin gibi
birileriyle ilişki kurmak,
onlarla güzellikleri
ve sevinçlerinizi
paylaşmak istiyorsanız...

**Kültür ve sanat dünyasında
neler olup bittiğini
öğrenmek istiyorsanız...**

Okuduğunuz, seyrettiğiniz,
izlediğiniz tüm
etkinliklerin
tatına varmak istiyorsanız...

Hürriyet Gösteri'yi de okumalısınız

Hürriyet **GÖSTERİ**
S A N A T E D E B İ Y A T D E R G İ S İ

BİZİM ŞEHİR

ENGLISH SUMMARY

SEPTEMBER 1992 NO. 37

DISHING UP THE 4TH INTERNATIONAL FOOD CONGRESS

The Fourth International Food Congress is being held in Istanbul on 3-6 September 1992. Thirty-seven foreign and twenty Turkish participants will present papers this year at an event which is a highspot in the foodie calendar. The coordination committee is headed by Tuğrul Savkay, one of Turkey's leading food writers. For more about it, see what Cüneyt Ayral has to say in **BROKEN PLATE**.

BROKEN PLATE

Cüneyt Ayral

The Fourth International Food Congress deserves to hog the headline of Bizim Şehir this month. The congress focuses on the past and present of the Turkish cuisine, which ranks among the leading food cultures of the world. I regret to report that neither the ministries of Tourism and Culture, nor Istanbul Municipality have made any contribution at all to this major cultural event. The congress is being organised by Konya Foundation of Culture and Tourism, with the help of Tuğrul Savkay, the Society of Culinary Friends, journalist, Movenpick Hotel, The Marmara Hotel, Divan Restaurant, Pera Palas Hotel, Kempinski Hotel, and Bizim Şehir newspaper.

Besides presenting their papers, participant will enjoy three days of delicious food, discussion and wine tasting. I say, "WELCOME TO ISTANBUL" to the experts from the UK, Australia, Uzbekistan, Azerbaijan, Japan and many other countries who will be in Istanbul for the congress.

MOVENPICK HOTEL'S KAZAN RESTAURANT

Outside Turkey, Movenpick is best known for its pub food, but here the hotel's managers have aimed high. So far their claims are merited, as the foodies who were invited to dinner at the hotel's Kazan Restaurant last month saw for themselves. Your humble servant is a finicky eater and hard to please, and when the imam bayıldı (that famous aubergine dish which was so delicious the imam fainted) was placed in front of me I hesitated to tuck in because it is one of those dishes which restaurants fail miserably at. However, Tuğrul (Savkay) had given it his approval, so I could hardly refuse to even stick a fork in. I took a morsel, and may say in all conscience that I would have asked for more had my manners not restrained me. I hate to admit that I could find nothing to criticise, so I have broken my pledge never to give praise even where praise is due in Broken Plate. Now I have to visit KAZAN incognito send a trustworthy spy to make sure they were not just putting on a show for our benefit.

WINE TASTING

The prize-winning wines from the recent international wine contest in Urg-up were uncorked again for a wine tasting session at Divan Hotel on 31 July. Professional wine testers Tezcan Gürkan and Dr. Altay Yavuzsazer of the state-owned wine producer Tekel initiated Tuğrul Savkay's quests into the finer points of the art of wine tasting, and under their guidance we improved our skills. The occasion taught us that Turkish wine lovers belong to two schools, the French-Italian and the German-Austrian. By time we left Divan Hotel four hours later, we were more than slightly tipsy. Unlike the professionals we had neglected to spit out the wine after tasting it.

Having experienced some wonderful food in Hong Kong and Korea this year, we recently dropped by the Hilton Dragon Chinese restaurant. Despite my advance order for Peking duck, we were served with roast duck instead. Chef Tik has promised to get it right next time, so long as I give three day's notice.

THE DREAMS OF KEFESTATAYYUS

Cahit KAYRA

Do you know the legend of the Seven Sleepers who took refuge with their dog Kadir in a cave and woke up years later? Cahit Kayra speculates about the same experience in Istanbul.

Suppose that it is the end of the First World War. Istanbul is under occupation, and the French General Franche rides around the city on his white horse. The mood is bitter. You take a paddle steamer to Kadıköy, and walk home past silent veiled Turkish women, and their be-ribboned and be-ribboned Greek sisters. Closing the shutters you fall into a deep sleep to forget your dark destiny.

You are despondent when you first wake up, but this quickly changes to one of astonishment. In the sky you see helicopters like pterodactyls in the sky, ships higher than minarets, and streets full of automobiles, buses, minibuses, midibuses and microbuses. You find politicians crying, "No good! Start all over again!", and beautiful half naked girls walking beside females shrouded against the evil eye like black chickens.

Of the Seven Sleepers I would like to be Kefestatayyus. The names of the others are pleasing, but nothing beats Kefestatayyus. The word is as melodic as Besiktas. I have always loved Besiktas. In the Naval Museum by the ferry terminal is the galleon of Mehmet IV, and the imperial caïque of Abdulmecit both sleeping like Kefestatayyus. There are more empty places... Sazimus, Merzimus, Debermus, and the others. Kitmir's place is empty. Come and let us sleep and wake up together.

EDITORIAL

NEW SPECTACLES

In the 1980s, Turkey ventured into the Far East. Several top ranking delegations visited the region and laid the foundations for economic relations. Yet today the only traces of Turkey in Hong Kong, one of the world's foremost trading centres, are the name of President Turgut Ozal on the list of VIP guests at the Peninsula Hotel, and the office established by Sise Cam glass corporation. Meanwhile other countries have a liaison web all over the globe.

Apart from a few books about Mao or Zen, the bookshops offer nothing about the non-western world. The newspapers tell us nothing about what the people of New Zealand, Australia, Zambia or Senegal are doing. We have no inkling of their problems, and nor do we can keep them informed about us, despite having a state-controlled new agency, and a television corporation broad casting to an area second in size to that of CNN. There is the Voice of Turkey radio, but no one listens to it except Turkish workers or the Turkic Republics.

We have to multiply our spectacles. The more we learn to see the world through diverse spectacles and from diverse angles, the better we will be able to identify our place in the new world order.

ISTANBUL IN PRINT

The Insight Guides now have a new series called Insight Pocket Guides. The Istanbul edition, written by Metin Demirsar, is fun to read and particularly useful for second-time visitors to the city.

The famous Italian travel magazine Tuttoturismo devoted its summer edition No. 162 to Turkey and above all Istanbul. Laura Ogna's photographs illustrated the supplement.

The second edition of Cornucopia treats Istanbul and the exodus from Istanbul. There is a superb double page spread of an Istanbul panorama painted 150 years ago by the Austrian artist H. S. attler, four pages about Istanbul's new neighbourhood, Kemer Country, and "Escape from Istanbul" is a delight to read.

"ISTANBUL'S SINA GOGUES" has been privately printed by the author Naim Guleryuz, and all proceeds donated to the 500 th Year Foundation. VOGUE ITALIA opens its pages to the Turkish designer Rifat Ozbek and Istanbul. All Istanbulians are affectionately grateful to Ozbek for using his

art as the voice of our city throughout the world.

NOSTALGIA

Demir ÖZLÜ

The latest book of poetry by Dacia Maraini, the wife of Alberto Moravia, has made a stining Italy and France. Talking about the book, "Viaggiando con passo d'involve - Poems 1983-1991". Maraini explained that travel had a metaphorical function in her writing, and helped to form her poetical world. Travel, love, and desire are the three sources of Maraini's work.

The latest issue of Uomo, which reviews the book, is devoted to nostalgia, epitomised by the cities of Naples, Istanbul, Venice, Paris, Baden-Baden, Madrid, Bath Deauville, budapest and Vienna... Luxury trains carrying weary aristocrats... the bourgeois heroes of nostalgia wending their way between casinos, beaches, hotels, and concert halls.

Sarah Bernhardt, Enrico Caruso, Mata Hari, D'Ammunzio, Ramara Lempicka and Victoria Sackville-West mingle with blue-blooded princesses and barons in the photographs. The Hapsburgs travelled by train. There are photographs of Queen Victoria's children and grandchildren departing with fond farewells from nameless stations. In 1915, the year a Chinese barmen invented the Singapore Sling, empires and the heroes of luxury travel were enjoying the last drops of a disappearing way of life.

THE KINALIADA FIRE

Galip KAYNAK

A political incident which resulted in the Kinaliada fire in 1806 gives a glimpse into the Machiavellian manoeuvrings of past politics. The story is recounted by Galip Kaynak.

In 1805, the allied forces of England, Russia, Prussia and Sweden had failed to halt the advance of Napoleon's army. England was therefore pressuring the Ottoman Empire to make peace with Russia, so as to leave the Russian army free to oppose the French.

On 19 February 1806 a fleet of British ships in the Aegean sailed up the Dardanelles while the Turkish gunners were at the bayram prayers and appeared unexpectedly at Istanbul. The British ambassador presented another note to the Sublime Porte demanding that the Ottoman navy be placed at the French ambassador be expelled from the country.

The Ottoman foreign minister consulted the French ambassador who advised that the government ask for three days to reply and meanwhile put a defence plan into action. Within three days under the supervision of French embassy staff, trenches were dug along the coast and 520 guns and 110 mortars placed in position.

When the Ottoman government rejected the British ultimatum three days later, the British fleet sailed in to bombard Istanbul, but meeting with heavy firing from the shore were obliged to retreat. Three boatfuls of marines who landed on Kinali island to obtain water were involved in a skirmish with Turkish troops. Eight British soldiers were killed and eight taken prisoner, including the admiral's son.

The British ships proceeded to bombard Kinali, starting a fire which raged for three days and nights until not a single tree remained on the island. The ships, then retreated, but were not lucky enough to find the gunners at prayer as on their arrival. Kost of the fleet was sunk in the engagement, with 130 dead and 412 wounded.

THE CHURCHES OF BEYOĞLU

Stella HANSIZ - Selim SÜRİ KURU

The district of Beyoğlu had its heyday in the late 19th and early 20th centuries, when Beyoğlu was one of the most fascinating places in Istanbul. Here church bells mingled with the ezan and Muslims and Christians worshipped and worked side by side. We visited the Beyoğlu churches of numerous denominations.

The Crimean Church

This magnificent church on Sordani Ekrem street stands next to a 16th century mosque which has been spoiled by well meaning philanthropists who "restored" it in the 1930s. But let us get back to the church. The watchman told us that the paintings, statuary and tiles in the church had been sold off by the British Embassy. The church's minister, Ian Sherwood, denied this, claiming that the watchman had sold them.

The neo-Gothic church was built in 1858 to commemorate those who died in the Crimean War, and is currently being restored by some Sri Lankan Anglicans who used to work in Kuwait before the Gulf War. The church is built of yellow stone brought from Malta.

SANTA MARIA DRAPENS

The history of this church dates back to 1584, when Clara Bartola Drapis donated her house to the Franciscans. It was used as a church until it burned down in 1678. Services were held in another building until the present stone church was built on this site in 1769.

SAN ANTONINO DE PODUE

Nearby the Santa Maria Drapens is the well preserved church of San Antonino de Podue. Services are held here every Tuesday. The original church was built in 1726, but was demolished when the road was widened in 1905-6. One of its rooms used to be used by the members of the Chaldean sect of the Syrian Orthodox church.

SURP YERORTUTYUN

The name of this modest Armenian church near the Odakule tower block in Galata means Holy Trinity. There used to be the coat of arms of Hapsburg-Lorraine on the door, because the priests were trained in Vienna. The church was given to the Armenian community of Istanbul during the visit of Napoleon III and his wife Eugenie to Sultan Abdulaziz in the mid-19th century.

PANAGHIA EISODION

This Greek Orthodox church was built in 1804. Turkish law of the time only allowed new churches to be built on the sites of former churches where as there had never been a church on this spot. To get around the difficulty, the founders arranged a dispute between two Greeks over owner ship of the land. In court, they mentioned in passing that there had been a Roman church on the site, and this went down in the case minutes. They then applied to build a church, citing the minutes as evidence for the existence of a church on the land, upon which Selim III signed the decree.

In 1950 the Byzantine historian Francois Dapolla oversaw the installation of copies of mosaics in St. Saviour in Chora at the church. Tombstones from the cemetery around the church adorn the top of the high wall around it.

HAGHIA TRIADA ODIGITRIA

This Greek Catholic church dating from 1863 is entered via a large iron door on Hamablasti street. It also houses the Greek Catholic Primary School.

UÇ HORAN

The Armenian church of the Holy Trinity opens off the Balıkpazarı market in Galata. The watchman absolutely refused to let us look around the church and take photographs. The church is on the site of an earlier Byzantine church which was sold to the Armenians in 1515. In 1525 the church was closed down by the Armenian patriarch. The present church was built in 1810.

HAGHIA CONSTANTINOS AND HAGHIA ELENI

The courtyard of the church of Haghia Constantin and Haghia Eleni is a quiet backwater off Kalyonculuk Boulevard. An elderly Greek couple addressed us first in Greek, and then in accented Turkish. There is a silver plated icon on the wall of one of the small houses in the courtyard. Construction of this Greek Orthodox church began in 1857 and was completed

in 1861. It has two large belfries and a third smaller one between them. Several of the superb icons in the church have been stolen. One of those which remain was presented to the church by a Cretan named Ioannis Kornars in 1788.

SURP ASZVASAZİN

This Armenian church dedicated to Saint Mary was built in 1866 and housed the Armenian Catholic Patriarchate until 1920. The tapestry depicting the Ascension was presented to the church by Napoleon III and the Empress Eugenie during their state visit to Istanbul.

HAGHIA TRIADA

The Greek Orthodox Church of the Trinity is on Meselik street. Those who have eaten on the balcony of Hacı Baba restaurant will recall looking over into the churchyard. The land was purchased by Patriarch Dionysios in 1672 and used as a cemetery until 1865. In 1887 this splendid stone church was built here. The use of domes in church architecture was forbidden until the 19th century, and the Haghia Triada is the second church to be built after this ban was lifted.

SURP HARUTYUN

This tiny church is in the grounds of the Esayan Armenian High School on Meselik street. It was built by two brothers, Migirdic and Ohannes Esayan, who forbade the use of the church for funerals.

SURP OHAN VOSKIPERAN

The Armenian Catholic Church of St. John Chrisistome on Zambak street was our next stop. Voskiperanmeans "golden mouth" in reference to St. John's rhetorical skill. The church was built in 1863.

ANAROT HUYGUTYUN

The belfry which rises behind buildings on the left hand side of the road as you approach Taksim from Tarlabasi turned out not to belong to a church at all but to a now closed Armenian school. It dates from 1843.

AYOS PANTELEIMON

This Syrian Orthodox church is on the ground floor of an apartment block. A child led us up to his father on an upper floor, but we learned only that the church has no congregation apart from a few Chaldean Catholics living in the building and no source of income. There are icons on the walls.

ACCORDING TO THE EDITOR

NAKED AND WHITE NO LONGER

Kerim FERSAN

Bizim Şehir's experiment with a white front page and plenty of bare female flesh unfortunately had no effect on sales.

so we will go back to doing our own thing. Let bespectacled readers complain as much as they want, it is kraft paper from cover to cover from now on.

Contributors who complain about typesetting errors, please take note. Items will be based on request for proofreading, and must be returned the following day.

Items must be about a city, above all Istanbul.

Articles, pictures, designs, cartoons etc. should preferably not have appeared in another publication. If they have been, you must inform us in detail.

Your article may be as long as you wish, but we reserve the right to serialise.

Sources must be listed.

Anyone who reprints anything from Bizim Şehir either in part or whole must acknowledge their source.

We do not guarantee to publish items submitted.

Criticism (good or bad) is the exception to the above rule.

To those who contribute documentation we appreciate by publishing it. No one is doing anyone a favour.

When we published the first issue, two of us were prepared to write every word or subsequent issues ourselves if necessary. I remember it clearly.

What matters is that Istanbul has such a newspaper.

Our goal is to become a daily newspaper.

We all earn our daily bread in other ways. This newspaper does not make money, and even if it did, it would not constitute an alternative for any of us. So far we have not been a mouthpiece for either the government or the municipality.

We have never been "chronic no-men"

Our cause is Istanbul... that's all.

DOORMAT

ISTANBUL 1890-2090 (II)

This month our Istanbul correspondent Suleyman Happy-go-lucky tried some more crystal ball gazing. To put his prophecies in perspective, however, he begins with a brief tour back in time to the Sick Man of Europe of 1890, when Istanbul was a green city with just over half a million inhabitants, but in the throes of economic and political upheaval.

The misty picture in the crystal ball settles to reveal a very different world. Nationalism has lost its momentum, and the power struggle has taken on an intercontinental aspect. Turkey is a part of Europe. The Islamic regime in Iran has gone long since, and the government has applied for membership of the E C on the grounds that Iran is an extension of Europe. Istanbul is Europe's largest city, with suburbs stretching to the Black Sea coast. The most exclusive districts are the Fatih and Belgrade forests. Elderly folk remember with nostalgia when these were real forests with real trees.

THE FUTURE OF NUMBER 14, FAZILPAŞA STREET, MODA

AZIZE ELIF BERKMEK

I awoke to the sound of church bells. Was I in Paris, Vienna, or Prague? Or London perhaps? No, I was in Istanbul, in Moda, a district of Kadıköy, the ancient Chalcedon.

Number 24, Fazılpaşa street, Moda, is a late 19th century Levantine house which once belonged to the Italian Frederici family, one of many merchant families which settled in Istanbul, opened offices in Galata and lived in Moda.

A contractor has got his claws on one of the last remaining buildings in Moda which is not a concrete high rise block. Actually, the fellow is an architect, but to my mind an architect who has no respect for the architectural heritage does not deserve the title.

Does the house have to be demolished? Let us restore it as a symbol of an era from which little now survives.

FRESH CURBS ON LIBERTY!

Seyhan SOYLU

A blow has been struck against liberty by the same Premier Suleyman Demirel who is constantly swearing the government's devotion to democracy and freedom. The controversy is over the ALO phone services, which began with astrology, medical problems and chats by pop stars, and expanded into sex information and erotica. Not only have the sex lines been closed down, but the companies which provided them. The popularity of these phone services demonstrated the need for them. Moreover, the state and national television corporation were raking in tax and advertising revenue from the services. The re-emergence of this totalitarian mentality is disquieting. Freedom of communications is embodied in the Bill of Universal Human Rights, and the Demirel government should retrace its foot steps without delay.

CONTINUED ON PAGE "DEVAMI ONSEKİZ"